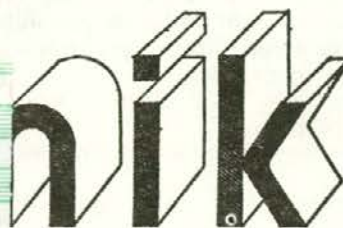

GLASILO DELOVNE ORK

OSREDNJA KOROŠKA KNJIŽNICA

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

IN LESNA INDUSTRIJA R. O.

LETO XXI — ŠTEVILKA 8/9

POŠTINA PLAČANA

REKONSTRUKCIJA SEPARACIJE IN TRANSPORTA IVERJA

Čistejše okolje, manjša poraba električne energije, boljša kvaliteta ivernih plošč

1. Uvod

Razvoj tehnologije, uvedba ekološko ugodnejšega transporta in smoternejša poraba energije in lesne surovine, so bili motivacija za rekonstrukcijo separacije iverja in transportov na pripravi iverja.

Poseg v separacijo in transport iverja je tako logično nadaljevanje rekonstrukcije Tovarne ivernih plošč Otiški vrh, skladno s temeljnimi usmeritvami, sprejetimi leta 1983.

Delovanje obstoječih pnevmatskih separatorjev je zasnovano na principu lebdenja iverja. Iverje, ki je sposobno lebdenja, se transportira s pnevmatskim transportom v silos suhega iverja za nadaljnji tehnološki proces, težje iverje se izločuje v separator za iverje srednjega sloja oz. na deponijo sekancev.

Obstoječi proces je v tej fazi ekološko sporen in energetske zelo potraten. Ob vsem tem pa je možnost regulacije separacije v primerjavi z mehanskim sejanjem omejena.

V svetu vse bolj izpopolnjena tehnologija proizvodnje ivernih plošč uvaja v fazi priprave iverja mehanske sejalnike in mehanske transporte. Le-ti so ekološko bistveno ugodnejši (minimalna emisija prašnih delcev), energetske varčnejši, tehnološko pa omogočajo širjenje asortimana plošč in uvajanje različnih tehnoloških postopkov. Primerjava porabe električne energije med pnevmatskimi in mehanskimi transporti in sejanjem daje kot rezultat 10% znižanje normativne porabe električne energije na proizveden m³ ivernih plošč. Zaostreni pogoji ekoloških obremenitev okolja in konkurenčnost na tržišču so zahtevali takojšen pristop k rekonstrukciji separacije iverja in transportov na pripravi iverja v tovarni ivernih plošč Otiški vrh.

V ta namen je sektor za razvoj, tehnologijo in kontrolo kakovosti v TIP Otiški vrh skupno s sektorjem za vzdrževanje v TIP in lesarskim sektorjem v delovni organizaciji Lesna pripravil tehnološke zasnove rekonstrukcije separacije iverja in transportov na pripravi iverja tako za iverje srednjega kot zunanjega sloja.

Odločilni vzroki za pristop k obravnavanim investicijam so:

a) izbor ekološko ugodnejše tehnologije separacije in transporta iverja (znatno manjša emisija lesnega prahu in hrupa),

b) prihranek električne energije,

c) z minimalnim posegom je možno v sejalniku menjati sita in s tem vplivati na kvaliteto in kvantiteto frakcij iverja,

d) izrabljeni obstoječi pnevmatski separatorji in cevovodi za transport materiala,

e) izločevanje lesnega prahu iz iverja, kar v nadaljnjem tehnološkem procesu pozitivno vpliva na znižanje porabe lepilne flote. Tako izločen prah se bo uporabil za pridobivanje toplotne energije na sušilnikih in kotlovnici in s tem znižal normativno porabo zemeljskega plina za 1,5%;

f) če se rekonstrukcija ne izvede, na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Manj porabe energije, manj hrupa in prispevek k čistejšemu okolju

(Nadaljevanje s 1. strani)
 stanejo stroški v višini 500.000.000 din zaradi popolne obnove — popravila pnevmatskih transportov in separatorjev ter vgradnje filtrov za preprečevanje emisije lesnega prahu;

g) možnost izbire različnih tehnoloških postopkov,

h) možnost širjenja asortimana ivernih plošč

i) možnost namenske proizvodnje ivernih plošč

2. Realizacija investicije

Da smo pravočasno sledili svetovnim trendom v proizvodnji ivernih plošč, smo se kljub kratkemu času, ki je bil na razpolago, odločili za realizacijo investicije letnega remonta. Temu ustrezno je bil tudi terminski plan zelo natrpan, saj je celotni remont skupaj z realizacijo investicije trajal samo 20 delovnih dni in je bil za 10 delovnih dni krjaši od lanskega remonta. Obseg investicijskih del je bil po vgrajeni opremi približno enak, vendar so bila demontažna dela zahtevnejša, kar pa ni bistveno podaljšalo remonta. Glavnina del je potekala na pripravi iverja — na prostem, zato so bili delovni pogoji ob nadpovprečnih avgustovskih temperaturah zelo težki. Ne glede na to, je delo potekalo nemoteno od 6. do 20. ure vse do zadnjega dneva, ko je dež onemogočil nadaljevanje del.

Visoke temperature, delo na višini in na kraju tudi deževni dnevi, so v manjši meri ovirali potek demontaže in montaže, vendar je kljub vsemu izvajalcu in delavcem TOZD TIP uspelo realizirati investicijo in remontna dela brez večje zamude.

Izvajalec montažnih del in proizvajalec opreme je bil Instalater Prevalje, ki je v Tovarni ivernih plošč opravljal že veliko večjih remontnih del. Vsekakor je vzpodbudno, da se je izvajalec lotil izdelave transporterjev in zelo zahtevnih demontažnih in montažnih del. Vsaka pridobljena izkušnja bo dobrodošla tako izvajalcu kot investitorju.

Izvajalec elektroinstalacijskih del je bila izkušena ekipa elektrovzdrževanja iz TOZD TIP.

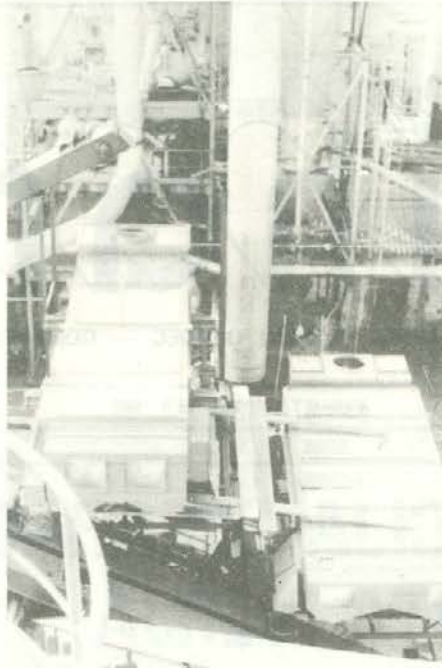
Zaradi velikega obsega demontaže in montaže je bila potrebna dobra koordinacija operativnih vodij izvajalca in investitorja in formiranje večjega števila delovnih skupin. Demontaža in montaža je potekala pod vodstvom sektorja za vzdrževanje TOZD TIP.

3. Ostala remontna dela

Kljub velikemu obsegu del na investiciji remontna dela na vseh ostalih sklopih niso izostala in so bila zaključena pred predvidenim rokom. Večji obseg del je bil realiziran na pripravi iverja s številnimi predelavami za povečanje zmogljivosti proizvodnih kapacitet.

4. Nadzor in izdelava investicijskega programa

Tudi pri realizaciji letošnje investicije je izdelava investicijskega programa in nadzor nad investicijo potekal v sodelovanju z lesarskim sektorjem in sektorjem za razvoj, tehnologijo in kontrolo kvalitete TOZD TIP.

Osrednji del investicije sta sejalnika.

Nove transporterje so izdelali delavci Inštalaterja in TIP.

5. Izobraževanje in uvajanje novega tehnološkega postopka

Zaradi velikih sprememb tehnološkega postopka smo organizirali tudi izobraževanje upravljalcev strojev in naprav. Uvajanje novega tehnološkega po-

stopka zahteva zelo skrbno spremljanje vseh tehnoloških parametrov in hitro in učinkovito analizo podatkov. S tem želimo v najkrajšem času popolnoma obvladati tehnološki postopek in uresničiti vse efekte investicije. Danilo RANC

Pri takšnem delu so avtodvigala nujna

Na obisku pri gozdarjih v Veliki Britaniji

Strokovno ekskurzijo v Veliko Britanijo je organizirala Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo, pod strokovnim vodstvom prof. dr. Dušana Mlinška. Udeleženci ekskurzije so bili slovenski gozdarji, ki sodelujejo pod mentorstvom prof. dr. Dušana Mlinška pri projektu »gozdnih učiln« (posebna oblika popularizacije gozda in gozdarske stroke). Škotski gozdarji so pripravili pester program, ki ni zajemal samo dejavnosti popularizacije gozdarstva, temveč spoznavanje angleškega gozdarstva v celoti.

Problemi, ki nastajajo danes v angleškem gozdarstvu, so vezani na načine gospodarjenja in intenzivnega krčenja naravnih gozdov v bližnji in daljni preteklosti.

Avtohtoni atlantski hrastovi gozdovi so bili na britanskem otočju sorazmerno zgodaj izkrčeni. Že v srednjem veku so les hrasta potrebovali za izgradnjo ladij in hiš, druge drevesne vrste (bukev, brezo, jelšo, rdeči bor) pa za kurjavo. Močno se je razmahnilo kmetijstvo, predvsem ovčereja, ki je bila v goratih predelih še dodaten vzrok velikopovršinskim krčitvam gozdov. Zaradi atlantske klime je v severnem delu Velike Britanije (Škotska in Severna Irska) tudi veliko šotišč in re-sav. Naravni avtohtoni gozdovi so ostali le v obliki gozdnih ostankov, v parkih in posameznih predelih, ki so bili last kraljestva in bogatih aristokratov. Uporaba jekla v ladjedelništvu in industrijska revolucija sta bila vzrok, da Britanci potrebe po gozdovih niso več čutili. Tekoče potrebe po lesu so pokrivali z uvozom in iz kolonij, transport lesa je bil zaradi dobre mornarice sorazmerno enostaven. Gozdnatost se je tako leta 1900 zmanjšala na boro 3 %.

Med prvo svetovno vojno je bil dovoz lesa prvič ogrožen, čeprav so se potrebe po lesu v vojnem času močno povečale (za kvadratno miljo vojaških okopov so porabili 100.000 m³ lesa). Premier Lloyd George je po vojni dejal, da je Angleže pripeljalo najbližje k porazu prav pomanjkanje lesa. Na lesni surovini je namreč temeljila oskrba mornarice s premogom, ki ga zaradi pomanjkanja jamskega lesa za rudnike ni bilo dovolj. Znano je dejstvo, da je skozi vso zgodovino obramba Velike Britanije temeljila na močni vojni in transportni mornarici, če se samo spomnimo celinskih zapor tega otočja v primeru vojn skozi zgodovino. Že v letu 1919 je bila ustanovljena Gozdarska komisija (Forestry Commission), ki je prejela nalogo in proračunska sredstva vlade, da pogozdijo področje Velike Britanije z gozdovi, ki morajo pokrivati potrebo po lesu v primeru morebitne nove vojne. V letih 1920 do 1929 so bili osnovani številni državni gozdovi in pogozdovanja privatnih zemljišč, vendar je z leti intenzivnost snovanja novih gozdov splahnela. V drugi svetovni vojni se je zopet ponovila podoba iz prve svetovne vojne — zmanjkalo je lesa. Vlada si je ponovno zadala nalogo pogozditve Velike Britanije, vendar so po drugi svetovni vojni k tej nalogi pristopili načrtno. Veliko opučenih kmetijskih površin in sorazmerno velika brezposelnost sta bila vzrok, da je Gozdarska komisija pod nadzorstvom vlade pristopila k intenzivni pogozditvi celotnega otočja. Poleg proračunskih sredstev Združenega kraljestva so bila vsa vlaganja v gozdove oproščena davkov, tako se je v ta projekt v veliki meri vlagal privatni kapital. V letih 1955 do 1960 se zato prične s tako imenovanim komercialnim gozdarstvom, zaposlovati se začne strokovni gozdarski kader, ki se je vračal iz angleških kolonij. Gozdarji v šali pripovedujejo, da se lahko za razvoj gozdarske stroke zahvalijo nemškimi podmornicam.

Gozdnatost se je v Veliki Britaniji iz leta 1900, ko je bila le 3 %, povečala do leta 1988 na 10 %. Pomen lesne surovine je postal še toliko pomembnejši, saj Velika Britanija za uvoz

lesa porabi 6,5 milijonov funtov letno, to pa je toliko, kot iztržijo od turizma v celi Veliki Britaniji. Danes zavzemajo gozdovi v Veliki Britaniji več kot 2 milijona hektarov, 900.000 hektarov je družbenih gozdov, s katerimi gospodarja Gozdarska komisija. Letno pogozdujejo 45.000 hektarov manjvrednih kmetijskih zemljišč, pašnikov in šotišč, za kar potrebujejo 116 milijonov sadik (od tega 90 % iglavcev). Snujejo umetne nasade hitrorastočih iglavcev: severno-ameriško sitko (60 %), razne vrste borov (Pinus concerta, škotski bor — Pinus silvestris), macesen, čugo, duglazija in v zadnjem času tudi listavce (predpis Gozdarske komisije za listavce je minimalno 5%!

Na hektar pogozdijo 2500 sadik, vsekakor je zanimiva tehnika pogozdovanja, ki jo bom na kratko predstavil v nadaljevanju.

Sedež Gozdarske komisije je na Škotskem v Edinburghu, ki je tudi središče angleškega gozdarstva. Ves program se je odvijal v širši okolici Edinburgha.

Raziskovalni inštitut (Northern Research Station) se ukvarja predvsem z obnovo gozdov, torej s snovanjem novih nasadov na različnih pedoloških podlagah in rastiščih. Vsa raziskovalna dejavnost je podrejena operativnim potrebam. Težišče raziskovanj je v proučevanju tal, vrsti in vzgoji sadik, tehniki priprave tal za obnovo, optimalnemu koreninskemu sistemu sadik etc.

Vegetativna vzgoja sadik in poganjkov

Priprava tal za umetno obnovo

Processor Harvester za posek, kleščenje, krojenje, prežagovanje in sortiranje lesene mase

Tipična krajina Škotske z obsežnimi pašnimi površinami

Na zbitih in premalo zračnih tleh, kjer so bile stoletja pašne površine za drobnico, podobni pogoji so na šotnih tleh, je potrebno opraviti temeljito pripravo tal. Priprava temelji na rahljanju in drenažiranju površin, ki jih pripravljajo za sadnjo. To opravijo s težkimi stroji (plugi, riperji in bagerji), tehnologijo sadnje imenujejo »mounting«. Tla na osnovi naprej pripravljenega načrta najprej preorjejo, drenažirajo (odtočni jarki), v zadnjem času »podrežejo« 75 cm globoko z riperji (globinsko rahljanje), nazadnje pa s posebnimi diski (cilindrična metoda) še dodatno izravnajo (površinsko rahljanje), ki ima istočasno cilj oblikovanje »gričkov« (mounting). Podoben efekt dosegajo s klasičnimi bagerji. S pripravo tal rešijo tudi probleme sečnih odpadkov, saj težki stroji le te zrinejo v vrste in tako omogočijo prehodnost za sadnjo sadik. Vse sadike se sadijo v zasek, vendar na v naprej oblikovane »gričke«, ki so predpogoj za enakomerno razvijanje koreninskega sistema. Zaradi neugodne klime in močnih vetrov je optimalna zakoreninjenost predpogoj za skrajšano obhodno sečnje, ki je le od 30 do 50 let. Sistem gospodarjenja temelji na monokulturah in golosekih velikih geometrijskih površin, kjer velik problem predstavljajo sečni odpadki. Osnovna drevesna vrsta je sitka, ki jo imenujejo »čudežno drevo«. Na področju z atlantsko klimo odlično uspeva, nima pa naravnih sovražnikov, tako da je takšen način gospodarjenja mogoče. Na boljših tleh sadijo macesen in duglazijo, na slabših pa bore ali mešane nasade sitke in bora. Površine gnojijo z gnojili, ki vsebujejo fosfor in kalij (ca 550 kg na hektar), večinoma to opravijo s helikopterji, redko ročno. Za pogozdovanje uporabljajo dvoletne presajenke. V zadnjem času se poslužujejo pri vzgoji sadik novozelandske metode spodrezovanja. Sadike, ki so stare 10 mesecev, v vegetacijski dobi vsakih štirinajst dni spodrežejo. Ugotovili so, da se asimilati usmerijo v koreninski sistem, hkrati pa se upočasnijo rast nadzemnih delov. Te sadike imajo

izredno močno razvit koreninski sistem in s tem je dana tudi možnost enakomernega zakoreninjenja, uspehi sadnje so večji, ker te sadike lažje prenašajo šoke presaditve iz drevesnice. Zanimiv je tudi način vzgoje vegetativnih sadik, ki ga razvijajo v tem inštitutu. Pogosta pa je tudi uporaba kontejnerskih sadik. Efekti pogozdovanja so neverjetni: najmanj 1000 sadik v osmih urah s tehniko sadilne lopate (ročno), ki je zelo sorodna našemu načinu sadnje. Vse pogozdene površine ogradijo, s tem preprečijo poškodbe, ki bi jih povzročila divjad in drobnica. Divjad gojijo na izločenih lovni površinah.

Zaradi kratke obhodnje in zaostrenih klimatskih razmer drevje dosega višino 10 m na najslabših tleh, višino 25 m pa na najboljših tleh. Višinske prirastke je mogoče do 3 m povečati, če ne redčijo, vendar na ta način ne dosegajo željene debelinske strukture. Z redčenjem prično pri višini drevoja ca 8 m. Redčenje je tipično geometrijsko, ne glede na kvaliteto in vitalnost. V vsako četrto drevo s pomočjo posebne injekcije vbrizgajo kemikalije, tako drevo zastrupijo (delež je 25 % od skupnega števila). To drevice stoje odmre, včasih pa lesno maso iz redčenj izvlečejo z večbobskimi vitli (odvisno od ekonomskega efekta!) ali pa jo pustijo enostavno v gozdu.

Gospodarjenje z gozdovi temelji na golosečnem gospodarjenju, za kar uporabljajo procesorje (Harvester), ki opravijo posek, kleščenje in sortiranje. Ponekod so metode klasične, torej ročno z motorno žago. Še o osebnih dohodkih gozdnih delavcev: njihovi tedenski neto zaslužki so enaki naši mesečni plači. Komentar ni potreben.

Gospodarjenje z gozdovi smo si ogledali na gozdni upravi, ki gospodari z 22.000 hektarov zasebnih gozdov (Economic Forestry Eskdalemuir) in gozdni upravi v okviru nacionalnega parka kraljice Elizabete, ki gospodari z 32.000 hektarov državnih gozdov (Aberloyle Forest District).

Sorazmerno veliko časa je bilo na ekskurziji posvečeno načinu in metodam propagiranja gozda in gozdarske stroke. V ta namen britanska vlada vlaga velika finančna sredstva, naloge gozdarstva pa so v doslednem izvajanju tega programa. Interes javnosti, oziroma osveščenost prebivalstva, je v Veliki Britaniji popolnoma na drugem, za naše razmere, nedosegljivem nivoju. »Gnili kapitalizem« je že zdavnaj spoznal, da vrednost narave in naravnih virov ni mogoče vrednotiti z znanimi ekonomskimi kriteriji, kot imamo to v navadi pri nas. Zavedajo se, da so to vrednote neprecenljive vrednosti!

Kljub tako visoki stopnji osveščenosti prebivalstva še vedno načrtno propagirajo gozd in s profesionalnimi prijemi tudi informirajo širšo javnost. Profesionalnost mislim v tem, da je pristop do posameznih projektov vedno interdisciplinaren, uvedeno je bilo teamsko delo strokovnjakov iz vseh strok, ne samo gozdarske. Vsak projekt je temeljito načrtovan, izvedba teh projektov pa dosega zavidljiv nivo.

Metode in načini propagiranja so dokaj enostavni, vendar so pri izvedbah izvirni in predvsem dosledni. Projekti so marsikje finančno zahtevni, marsikdaj pa finančno zahtevnost nadomeščajo z enostavnimi in domiselnimi rešitvami. To smo se prepričali tudi v Eskdalemuiru, ko so v ta namen preuredili stari hlev. Dejavnost sta nam predstavila starejša gozdarska strokovnjaka, ki sta nas seznanila z vzgojnimi in psihološkimi prijemi pri urejanju tako imenovanih gozdarskih zbirk. V tem sestavku ni prostora za opis pristopa k takšnemu projektu, vendar je preprosto povedano odlično. Z razstavnimi ekspozitami, barvnimi fotografijami, panoji in z diapozitivi lahko obiskovalec spozna vso dejavnost gozdarstva in pomen gozdnega ekosistema. Vsebinske interpretacije so nekoliko zahtevnejše, vendar izredno zanimive in kompleksne.

Zanimive so tudi gozdne učne poti, ki so glede dolžine in vsebinske zahtevnosti prilagojene različnim obiskovalcem, v vsakem primeru so dobro vzdrževane, vsebinsko pestre in največkrat povezane z ostalimi oblikami oddiha in rekreacije. V gozdovih, namenjenih rekreaciji, imajo posebne »vozne poti« (drive way), po katerih je dovoljen prevoz z avtomobili. Ob cesti so seveda številna počivališča, organizirani prostori za rekreacijo, sanitarije, razgledne točke in številne druge zanimivosti. Posamezne označbe ob cesti navajajo različne možnosti potovanja, vmesne stojne točke pa opozarjajo obiskovalce na kratke informacije o posebnosti gozdnih ekosistemov.

Monokultura sitke

Ogledali smo si tudi novo zgrajeno informacijsko središče, to je bil tudi eden izmed zahtevnejših projektov, ki je v ponos tamkajšnjim gozdarjem. V teh prostorih so različne vsebinsko kratke in zaključene informacije o gozdu in o gozdarški stroki, popestrene pa so z ekološko in gozdarsko zbirko.

V Glasgowu smo si ogledali tudi »Garden festival 88«, ki je največja manifestacija te vrste v Veliki Britaniji. Vsebinsko je izredno pester, prostorsko pa neverjetnih razsežnosti, saj za prevoz uporabljajo miniaturne železnice in tramvaje. V tem kompleksu smo si ogledali razstavo cvetja (milijon rastlin), področje rekreacije, urejanje krajine, znanost, tehnologijo in pridobivanje hrane. Najzanimivejši za nas je bil gozdarški del. Predel, namenjen gozdarstvu, so imenovali »Čarobni

gozd«. Mestnim obiskovalcem poizkušajo »pričarati« lepote gozda tako, da so se približali naravnim razmeram v gozdu. Poti so bile iz godnih tal, pokrite z gozdnim opadom, prikazane so bile različne dejavnosti v gozdu, še posebej zanimiva je bila projekcija na temo »spoznavajmo in občutimo življenje gozda v različnih letnih časih«. Sodobna tehnika in računalniško vodeni diaporojektorji so predstavili resnično življenje gozda z vso tankočutnostjo. Podoben je bil prikaz živalstva na polotoku zahodne Škotske. Z besedami se ne da opisati veličastne ekološke predstavitve, tehnika in pristop do projekta človeka preprosto presuneta, gotovo pa ostane v podzavesti bistvo prikazanega sporočila.

Gozdarski del razstavišča je simboliziral mitološki orjak, ki je tudi simbol za gozd nasploh, sestavljen pa je bil iz drevesnih debel in korenin.

V tem sestavku so samo utrinki bogatega programa s potepanja po Škotski. V njem ni niti prostora, niti vizualnih možnosti predstavitve, temveč le kratek prelet preko različnih oblik prizadevanj gozdarjev in širše javnosti, kako se učiti spoštovati naravo in življenje v njej.

Ko smo se vrnil, smo bili bogatejši za številna spoznanja, hkrati pa razočarani, ker bo preteklo še preveč časa, da bo naša družba in naša vodstvena struktura spoznala tiste vrednote življenja, ki jih je potrebno spoštovati in ceniti.

Samo vprašanje časa je, kako dolgo se bomo lahko »igrali« gasilce, ki gasijo s cevmi, v katerih ni vode. Ali pri nas morda že velja pravilo, da moramo vse slabe strani preizkusiti tudi na lastni koži?

Končam naj z mislijo škotskega gozdarja Ronya Rosea: »Narave nismo podedovali od očetov, temveč si jo samo spo-
sojamo od otrok«.

Milan TRETJAK,
dipl. ing. gozd.

GOZDNI POSESTNIKI — KAKO SE BOMO ORGANIZIRALI?

V zadnjem času je vse več razprav o nujnosti reorganiziranja gozdarstva v zasebnem sektorju. Poudarjene so bile na posvetovanju o kmetijskem združništvu v Murski Soboti 10. in 11. marca letos ter na občnem zboru Zadrुžne zveze.

Predsednik Zadrुžne zveze tov. Leo Frelj je mnenja, da je razvojitve kmetijstva in gozdarstva imelo negativne posledice za skladen razvoj podeželja predvsem zaradi podvajanja organiziranosti in monopolnega prometa z lesom na območjih. Ustvarjanje monopolnega položaja je protiustavno (Poročevalec št. 13, 17. 5. 1988).

Ta monopol pa ima po mnenju dr. Winklerja naslednje negativne posledice:

— zaprtost prodaje gozdnih lesnih sortimentov v gozdno gospodarska območja, ne glede na sposobnost predelovalne industrije, da jih kakovostno ovrednoti, s tem se slabi gmotni položaj gozdarstva in prav tako gozdnih posestnikov,

— prodaja lesa po povprečnih cenah oziroma nepripravljenost za večjo diferenciacijo cen gozdnih lesnih sortimentov po kakovosti in možnosti boljšega ovrednotenja v predelavi,

— rast obsega nedovoljene sečnje in nedovoljene predelave ter prodaje lesa.

Dejstvo, da so gozdni proizvodi edini pridelek, ki ga kmet ne sme prodajati po lastni volji je dejansko težko razumljivo in sprejemljivo. Gozdarjem pa je z zakonom naložena nevhvaležna naloga, da to nelogično situacijo obvladujejo. V to so prisiljeni tudi zato, ker se pri odkupu formirajo potrebna sredstva za biološko reprodukcijo gozdov, za vzdrževanje gozdnih cest in pokrivanje stroškov obratovanja TOK.

KAKO NAPREJ?

Tudi za bodočo organizacijo si moramo zastaviti temeljna izhodišča in cilje:

1. odpraviti monopol pri prodaji gozdnih sortimentov, upoštevati trg (ponudbo in povpraševanje);

2. zbrati sredstva za reprodukcijo gozdov, za vzdrževanje gozdnih cest in za poslovanje gozdarstva službe;

3. strokovno gospodariti z vsemi gozdovi in krepiti vse njihove funkcije (proizvodno, varovalno, socialno itd.).

Upam, da izhodišča niso sporna.

Brez strokovnega znanja (kadrov), brez sredstev in brez motivacije ne moremo računati na uspeh pri nobenem delu. Če znanju in stroki priznamo njeno veljavo, bodo z gozdom najboljše go-

spodarili čim bolj usposobljeni gozdarški kadri. Široko usposobljen gozdarški strokovnjak pa bo kmetu lahko pomagal tudi z nasvetom na drugih področjih kmetovega dela, ne samo v gozdu (gradnja, stroji itd). Sredstva za reprodukcijo gozdov ter vzdrževanje (ponekod tudi gradnjo) cest in za poslovanje TOK se zbirajo trenutno samo od lesa (razen za zimsko pluzenje, kjer sodelujejo tudi drugi).

V našem področju, ki je specifično po naselitvi, rabimo najbolj gosto cestno omrežje, to smo v glavnem uspeli zgraditi, nedopustno pa bi bilo, da bi z velikimi naporji zgrajene ceste prenehali vzdrževati. Naši gozdovi, ki so sloveli kot bogati, so med najbolj ogroženimi v Sloveniji zaradi zastrupljenega ozračja, gozdovi so bolni in neodporni, zato zahtevajo še posebno nego, ki jo lahko nudijo ustrezni kadri in dovolj sredstev.

Mislimo, da pri vzdrževanju gozdnih cest gozdarstvo »Lesne« nima konkurence pri drugih DO (na pr. Cestno podjetje, Komunalno podjetje ali še kdo drugi). Za to delo imamo usposobljene kadre in primerne stroje ter 40 letne izkušnje.

In končno, gozdarstvo, še posebno TOK, so se v svojem delovanju aktivno vključevali tudi v reševanje drugih kme-

tovih problemov (ne samo gozdarskih) na pr. pridobivanje primernih načrtov za gradnjo, pridobivanje kreditov, izgradnja telefonskega omrežja, razvoj kmečkega turizma, organizacija izobraževanja in rekreacije itd.

Ob splošnih razmišljanjih o prosti prodaji gozdnih lesnih sortimentov je treba razmisliti tudi o naslednjih vprašanjih:

— Kdo bi prevažal gozdne lesne sorte?

— Ali bi kmetje spet začeli lupiti les v gozdu (ker se v lubju ne sme prevažati — razen do mehaniziranih skladišč)?

— Kako bi prodajali različne sorte, ki imajo manjše etate in nimajo istovrstnih sortimentov za en kamion?

— Ob popolnoma sproščeni prodaji (ko bi vsak lastnik prodajal sam) pa bi se pojavilo kot prioriteto vprašanje zbiranja sredstev za gozdnobioološko reprodukcijo in pokrivanje stroškov gozdarjenja z gozdovi. Neredno plačevanje teh prispevkov bi resno ogrozilo ne samo gospodarjenje z gozdovi temveč tudi prevoznost gozdnih cest, ki ni samo gozdarskega, ampak splošnega

pomena. Brez prevoznih cest si ni mogoče zamišljati življenja na kmetijah.

O vsem tem bi morali razmisliti kmetje-gozdni posestniki ob odločitvi, kako se organizirati ob ukinitvi monopolov pri prodaji lesa.

V premislek ponujam možno varianto:

— TOK ostanejo. Preveriti je potrebno njihovo sestavo, ali je za potreben obseg dela zaposlenih delavcev dovolj ali preveč.

— Gozdni posestnik bi še naprej oddal svoj les na kamionski cesti, TOK pa bi les prodal najboljšemu kupcu, oz. ga zapeljal na MELES, kjer bi se les olupil, skrojil in sortirjal in bi se tam prodajal najboljšim ponudnikom. Da bi kmetje imeli vpliv na prodajo in cene, bi izvolili 3—5 članski izvršni odbor, ki bi redno spremljal prodajo lesa.

— Pri odkupu lesa bi se zbirala sredstva za biološko amortizacijo, vzdrževanje cest in poslovanje TOK, ob četrtletju bi se preverjalo odkazilo in dobava lesa (na računalniku), stroške bi vsak gozdni posestnik pokrival tudi za odkazan neizdobljen les. Domača poraba bi odpadla, kmet bi lahko prosto rezal les, če bi se mu splačalo.

— TOK bi še naprej vzdrževal ceste

in opravljal vsa dogovorjena dela v gozdu in izven njega.

Skupno gospodarjenje TOK in TZO ne bi prineslo niti pocenitve službe, niti boljšega gospodarjenja. Ker imata tako kmetijska kot gozdarska dejavnost premajhen vir sredstev, ni mogoče računati na prelivanje iz panog v panogo predno pride denar v kmetov žep. Izhodišča za gospodarjenje pa so v panogah zelo različna, zato se tudi organizacijsko ne morejo spraviti v en kalup. Do tega zaključka so prišli tudi Japonci, ki so zelo racionalno in uspešno organizirani (Slavka Kavčič: Združevanje lastnikov gozdov na podlagi interesov, Sodobno kmetijstvo št. 6/88).

Povezovanje in sodelovanje med TZO in TOK na istem področju pa je seveda potrebno in zaželeno. Obsegalo naj bi zlasti skupno načrtovanje razvoja posameznega področja, programe graditve in vzdrževanja infrastrukture, razvoja kmečkega turizma in domače obrti pa tudi organizacijo izobraževanja in rekreacije.

Skupna hranilno-kreditna služba se je uveljavila v že daljšem obdobju kot zelo smotrna, ta naj bi se ohranila in krepila.

Tone Modic

IMONT — Naš poslovni partner

Poslovne vezi med Imontom Dravograd in Lesno Slovenj Gradec so bile vzpostavljene že na začetku obratovanja te delovne organizacije. Koroški gozdarji in kmetje oskrbujejo Imont z lesom že več kot 30 let. V zadnjih letih smo poslovno sodelovanje razširili tudi na druga področja: na razvojno, finančno področje ter na prodajo in marketing. Skupaj smo razvili projekt vrtno hišice, skupaj smo postavili prodajalno v Temezinu, itd. Imont je tudi vedno sodeloval pri elektrifikaciji in izgradnji telefonskega omrežja za koroške kmetije.

Imont, delovna organizacija s 75 zaposlenimi delavci, opravlja dejavnost zaščite lesa. Uporabljajo sredstva, ki se kemično vežejo na površini lesa. Proces vezanja zaščitnega sredstva traja od 20 do 28 dni. Zaščita je trajna in podaljša življenjsko dobo lesa tudi desetkrat. To je seveda odvisno od pogojev, katerim je les izpostavljen. Impregniran les ni nevaren za okolje, ker je zaščitno sredstvo kemično vezano na les in je izpiranje oz. odtekanje zaščitnega sredstva iz lesa minimalno.

V začetku obratovanja so les zaščitili po stari Boucherievi metodi. Starejši se bodo spomnili naprav v Vuzenici, Slovenj Gradcu in Otiškem vrhu. Pogoji za to zaščito so bili sveži drogovi v lubju. Kmalu so spremenili postopek in uvedli nov, sodoben postopek zaščite pod pritiskom in vakuumom po Rüpingerovi metodi. Za ta postopek ni več pogoj drog v lubju, ampak morajo biti drogovi predhodno obeljeni in suhi.

Izpopolnjevali in dopolnjevali so tudi proizvodni program tako, da danes ob drogovih proizvajajo še igrala za igro otrok na pro-

stem, vrtno ograje, sedežne garniture in opremo za ureditev okolja. Delež tega programa iz leta v leto povečujejo; proizvodnjo drogov pa zmanjšujejo. Tako so danes pri nas in izven meja bolj poznani po tej, novi proizvodnji kot pa po drogovih.

Imont uporablja za svojo proizvodnjo drogove za vode (PTT ali elektro), okrogli tehnični les, manjšega premera (hmeljevke) in žagan les.

Kmetje, lastniki gozdov, preberite!

Ko boste pripravljali les za Imont, upoštevajte naslednje:

drogovi so lahko v lubju ali brez lubja; zaželjeni so beljeni in kvalitete, ki je predpisana z JUS standardom (glej tabelo).

Okrogli tehnični les ali okroglice so lahko v lubju ali brez lubja. Les mora biti raven, zdrav, s premerom na tanjšem koncu minimalno 6 cm, dolžine od tri metre navzgor. Idealen les so okroglice z osrednjim premerom 8 cm.

Žagan les potrebujejo največ oz. 50 % žaganega lesa povprečne II. kvalitete, 30 % lesa I. kvalitete in ca 20 % lesa III. kvalitete. To ne pomeni JUS standarda, ampak dejanske razmere na tržišču. Največ potrebujejo smreko, v manjših količinah pa tudi bor in jelko. Dolžina je v glavnem 4 m, debeline pa so 24 cm, 38 cm, 48 cm, 65 cm in 85 cm. Ca 50 % debeline je 38 cm, ca 15 % do 20 % je 50 cm in 24 cm, ostanek pa je debelina 85 cm.

Želijo predvsem prizmiran les, to je robljen in sicer odrezan na določeno širino. Pri debelinah 38 cm so najpogostejše širine 11 cm, 15 cm ali 24 cm; pri debelini 48 cm so širine: 11 cm 17 cm, v manjših količinah pa tudi 22 cm; pri debelinah 65 cm, in 85 cm pa so najpogostejše širine 17 cm. Za debeline 24 cm so lahko širine od 8 cm do 24 cm. Tu bi lahko s pridom uporabili tudi kratice in kratke. Dostikrat potrebujejo dodelane elemente 6 × 6 cm in prizmo 8 × 3,8 cm. Največ potrebujejo 6 in 7 m drogove. Kmetje bi lahko za Imont tudi delno obdelali les: žagan les dodelan do gotove faze ali okroglice, prirojene na določene dolžine. Za ta dela bi se z dobavitelji dogovorili o posebnih kupnih pogojih ter o načinu dodelave.

I. Robnik

TABELA ZA DROGOVE

Debelina 30 cm od vrha — netto

m	iglavci
6	15 cm
7	15 cm
8	16 cm
9	16 cm
10	17 cm
11	17 cm
12	18 cm
13	19 cm
14	19 cm
15	20 cm

Toleranca: po dožini najmanj + 1 cm za vsak tekoči meter, v premeru ± 1 cm
Dobavni pogoji: v lubju ali brez lubja

TEKMOVANJE ORAČEV

Zmagovalec oračev Uroš Gašper, foto: F. Jurač

Na radeljskem polju v Radljah ob Dravi so organizirali regijsko tekmovanje oračev. Čeprav udeležba traktoristov ni bila ravno številna, je strokovna komisija ugotovila velik napredek tako pri odpiranju brazde kakor ob pogledu na celotno zorano površino.

Največ točk (371) je zbral Uroš Gašper iz Radelj ob Dravi, drugi je bil Robert Kac (369 točk) iz Slovenj Gradca, tretji pa je bil Gusti Strmčnik prav tako iz Slovenj Gradca, ki je zbral 368 točk. Zmagala je ekipa Radlje ob Dravi I, druga pa je bila ekipa Slovenj Gradec I.

Najboljši mladi zadržniki se bodo udeležili republiškega tekmovanja oračev v Brežicah. F. Jurač

Pri odpiranju brazde je potrebno pokazati znanje, foto: F. Jurač

Jeznikova domačija na Gradišču

Na hribu, ki se strmo dviga med potokoma Porodnico in Reko proti Planeški planini, leži domačija Jeznik na n. m. v. 700 m. To je bila nekdanj na Gradišču ena največjih in najstarejših kmetij. Na sev. pobočju ob potoku Reka je segala do Temnikarjeve meje, na jugu ob Porodnici pa so Planeške meje, n. m. v. 1000 m.

O tej domačiji so bile že nekdanj razne legende in pripovedke: o žalik ženah, ki so menda bivale v skalnati votlini ob potoku Porodnica. Te žalik žene so Jeznikovega gospodarja vedno obveščale, kako in kaj naj seje. Nekoč so mu v najhujši zimi napovedale, naj seje grah. Gospodar je v to dvomil, pa mu je žena rekla, naj le uboga in res tisto leto je bilo dosti graha.

Ena od teh žalik žena je včasih hodila h gospodarju spat. Imela je lepe črne lase, spletene v dolge kite. Kadar je spala pri gospodarju, ji je visela kita s postelje. Nekoč je stopila v spalnico njegova žena. Ko je videla kito viseti s postelje, jo je pobrala in položila k njej. Takoj je vstala in odšla. Od tistega časa se ni več vračala in tudi pridelek žit je bil vedno slabši. Pripovedujejo tudi, da je bil v kleti, ki je bila vsekana v živo skalo, zakopan zaklad, ki ga še do danes ni nihče odkril. V času mislinjskega fužinarstva, so žalik žene od tod pregnali rudarji, ki so tod iskali in kopal železovo rudo. Tisti čas so rudo kopal tudi pod Kaštvnikom, kjer še danes pravijo pri »plavžih«.

Okoli leta 1870 je leseno poslopje do tal pogorelo. Postavili so novo zidano hišo, nižje od stare, kjer je sedaj, prej je bila tam kašča. Leta 1872 je bilo posestvo prodano Simonu Peršetu. Nekaj let pozneje je še enkrat pogorel hlev, v tem požaru je zgorelo dvanajst glav živine. Tedaj so vse skupaj zagrebli in

zasuli z zemljo in hlev postavili tam, kjer je sedaj.

Še danes se vidi, da je bilo na tej domačiji dosti ljudi, saj je poslovna hiša zelo velika. Pri mizi je bilo od dvanajst do šestnajst ljudi. Pri tej kmetiji sta bili še dve kočji: zgoraj na vrhu Borlakova bajta in spodaj ob potoku, poleg tega sta bila še mlin in lesena žaga. Sedaj je vse opuščeno. Ker je obdelovalna zemlja strma in skopa, so včasih dosti sejali v novinah, predvsem rž in ajdo, po njivah pa oves, ječmen, pšenico in lan ter bob, pozneje tudi krompir. Redili so po dvanajst do petnajst glav živine in po trideset ovac.

Na tej domačiji so se pogosto menjavali lastniki, saj je v tistih časih bila v naših krajih navada: barantanje s posestvo. Dosti jih je pokupil g. rof Thurn in drugi veleposestniki in tudi med kmeti samimi se je dosti prekupčevalo in menjavalo, tako da se dostikrat ni vedelo, ko so spomladi sejali, kdo bo jeseni pridelke pospravljali. Tako se je tudi Jeznikovo posestvo skozi dolgoletno barantanje zmanjšalo na današnjo površino.

Tako pestra menjava lastnikov kot tukaj pri Jezniku, je bila le redko kje. Od leta 1872, kar pa ni bila prava menjava, so se lastniki menjali v 59 letih dvanajstkrat. Najdalje je gospodaril Perše Simon, 26 let, in najkrajši čas Franc in Marija Tretjak, šest mesecev, ostali so gospodarili od enega do deset let.

Leta 1925 je kupil posestvo Tomaž Krenker iz Gradišča. Pri ponovni prodaji je obdržal zgornji lepši del gozda in Borlakovo kočjo z nekaj obdelovalne zemlje. Leta 1926 je Francu Kolarju in Ivani prodal Jeznikovo domačijo z ostalim delom zemlje in del gozda ob Porodnici do Planeške meje, ca. 10 ha. Zadnjikrat so se pri Jezniku lastniki menjali

1931. leta, ko so po menjalni pogodbi Franca Kolarja in Ivane, menjala Jeznikovo in Krevhovo posestvo v Pamečah s Stefanijo Pungarnik iz Pameč. Ta rod je ostal do danes.

Novi lastniki, z mlado družino, so se privadili in preuredili po svoje. Redili so po šest glav živine in nekaj ovac. Pridno so obdelovali zemljo, da so lahko preživljali družino, ki se je večala. Večje težave in skrbi pa je prinesla druga svetovna vojna.

Med NOV so se pri Jezniku kmalu oktobra 1942 oglasili naši borci I. Pohorskega bataljona, Gregor Šarh in drugi. Partizansko ime pri hiši je bilo pri Matevžu.

Po prihodu 14. divizije leta 1944 so ustanovili part. Pavkovo bolnišnico v Planeškem, kjer so še danes ohranjene spominske barake. Prvi zdravnik je bil Kopač-Pavček in Špiler Adolf-Hotimir. V bližini opuščene rudarskega rova v Jeznikovem je imela bolnica svoj bunker. Vodja je bil tov. Repina, ko je ta padel, ga je nadomestil Zdravko. Ves čas so jim domači veliko pomagali pri varnosti in oskrbi. Večjih partizanskih enot v bližini ni bilo, zato tudi ni bilo večjih sovražnih hajk.

Po vojni so se razmere pri Jezniku uredile. Dobili so elektriko in pozneje cesto. Otroci so odraščali, se šolali in vseh šest je pridobilo svoje poklice in si drug za drugim uredilo svojo družino. Ko so šli zadnji od doma, je ostala samo mati.

Sedaj opravljajo kmetijo skupno, redijo po trideset ovac in se pripravljajo, da obnovijo hišo. S skupnimi močmi jim bo uspelo.

Čarf Matevž

PO JAVORSKEM REVIRJU

Z revirnim gozdarjem tov. Ivanom Švabom in bratrancev Rudolfom Kosom smo si ogledali nekaj starih domačij in znamenitosti tega kraja. Pot nas je vodila iz Črne po sončni strani Javorja do Dretnika. Domačija leži na n. m. v. 950 m. Nekdaj je bila večja samostojna kmetija. Leta 1882 je bila prodana grofu Thurnu. Od leta 1883 sta bila tukaj najemnika Simon Kompan in Ivana. Osnovala sta si družino in vsa leta dobro gospodarila. Leta 1934 so dobili domačijo in obdelovalno zemljo od tedanje agrarne reforme v last. Jeseni leta 1935 se je gospodar smrtno ponesrečil. Ostala je mati z otroci, ki so že odhajali in si urejali svoje družine. Pet se jih je priženilo na lepe kmetije in so bili vsi dobri gospodarji. Leta 1954 je Dretnikovo odkupila KZ Črna. Leta 1962 je Dretnikova mati umrla. Domačija je vzdrževana, ohranjena in obnovljena je tudi »fernača« (sušilnica) za lan in sadje. Pred kratkim pa je domačijo odkupil tov. Stanko Čofati, ki tukaj stanuje in Dretnikovo obdeluje.

V Dretnikovi planini smo si ogledali poleg lepih macenov še zanimivo dolomitsko skalo, obraščeno z drevjem. Včasih so ji pravili pastirska peč, sedaj pa jo imajo lovci za lovsko prežo.

Naša pot je vodila mimo Klavža. To je redka kmetija, ki še ni bila prodana in je še imek enak domačemu imenu pri »Klavžu«. Naslednja postaja je bila Robnik in Hrust na n. m. v. 940 do 1000 m. To je kmetija z usodo številnih naših domačij, prodanih grofu Thurnu okoli leta 1883. Na njej so bili najemniki družina Razbornik. Leta 1934 so po tedanji agrarni reformi dobili v last domačijo in polje. Kljub temu, da niso imeli gozda, so za tedanje čase dobro gospodarili. Leta 1945 je gospodar umrl, ostala je mati sama s hčerkami, ki so že tudi odraščale in druga za drugo odhajale od doma in si osnovale svoje družine. Pozneje so hčerke vzele mater k sebi, posestvo pa so si razdelile. Pri Hrustu je staro poslopje opuščeno, ima pa Rudolf Kos nekaj zemlje, na njej čedno hišico s čebelnjacom in ograd za ovce.

Na Polovskem travniku smo si ogledali gozdnega zmaja, lovsko kočo z lepo urejenim vodnim koritom s tatermanom ter lovno postajo za lubadarja, ki jo ureja revirni gozdar Švab. Ta lovna postaja je že drugo leto, v začetku je bila samo za velikega lubadarja, sedaj je tudi za malega. Za privabljanje lubadarjev uporablja hormonske preparate, za velikega smrekovega lubadarja preparat Phseprofrax in za malega lubadarja Chalcoprax. Ta način lovljenja lubadarjev se je do sedaj rabil le na lesnih skladiščih, kjer je večji dovoz neobeljenega lesa.

Med potjo na Polovski vrh smo si ogledali lep primer kitaste smreke. Na Polovskem vrhu na koroški in štajerski meji je zanimiv bukov drevored dolg čez 200 m, bukke so včasih služile za plot — delno kot živa meja ali pa so bile v bukke zavrtane luknje ter vanj zabiti cveki (klini) in nanje naložene rante za plot, da živina ni uhajala čez mejo. Pozno popoldan se je naša pot končala, tudi filma je bilo konec. Še je ostalo dosti lepega in zanimivega: to pa še drugič.

Matevž Čarf

Kitasta smreka na Polovcu

Bukov drevored na Polovcu

Pastirska peč — lovsko prežo

Revirni vodja Ivan Švab ob lovilnici lubadarja.

Klavževa domačija

Robnikova kašča

Polovski zmaj

Dretnikova domačija

ODKUPNE CENE GOZDNIH SORTIMENTOV od 1. 9. 1988 dalje

	cena 1. 8. 1988	cena 1. 9. 1988	% povišanja
IGLAVCI			
smreka F	160 000	190 000	118,75
F II	113 000	140 000	123,89
L	100 000	130 000	130,0
H I	91 000	110 000	120,87
H II	76 000	92 000	121,05
H III	59 000	70 000	118,64
bor D	160 000	200 000	125,0
F II	—	160 000	—
L	100 000	140 000	140,0
H I	91 000	124 000	136,26
H II	76 000	100 000	131,57
H III	59 000	75 000	127,12
macesen F	190 000	230 000	121,05
F II	—	172 000	—
L	130 000	150 000	115,38
H I	100 000	130 000	130,0
H II	86 000	108 000	125,58
H III	64 000	75 000	117,18
drogi smreka, bor 6 m	97 000	110 000	113,40
7	97 000	110 000	113,40
8	100 000	113 000	113,0
9	100 000	113 000	113,0
10, 11, 12,	130 000	145 000	111,54
13, 14	15 000	150 000	100,0
ost. teh. les	75 000	81 000	108,0
okroglice	75 000	81 000	108,0
cel. les I. kv.	48 000	52 000	108,33
II. kv.	35 000	40 000	114,28
cel. les bor	40 000	40 000	100,0
hlodi 6 m I—III	92 000	110 000	119,56
hlodi 4,5 m 9 m I—III	120 000	130 000	108,33
LISTAVCI			
bukev F	120 000	160 000	133,33
L	90 000	130 000	144,44
H I	72 000	110 000	152,77
H II	54 000	90 000	166,66
H III	43 000	70 000	162,79
cel. les list TIP	39 000	51 000	130,77

Gozdnim posestnikom predlagamo, da pospešijo dobavo predvsem hlodovine na področne žage in dobavo 6 m in 7 m drogov za potrebe Imonta Otiški vrh. Cenik gozdnih sortimentov bo veljal v mesecu septembru in oktobru.

Peter Planinšec

Kršitve delovnih obveznosti

Skupna disciplinska komisija delovne organizacije Lesne Slovenj Gradec je v obdobju april—junij 1988 obravnavala naslednje kršilce delovne discipline in izrekla naslednje ukrepe:

1. TOZD ŽAGA MUŠENIK

Mirko BIZJAK — ne prihaja več na delo — prenehanje delovnega razmerja

Jože STOPAR — večkrat neopravičeno izostal z dela — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šest mesecev, pavšal

Viljem KOSMAČ — neopravičeno izostal z dela tri dni, dvakrat odstranjen z dela zaradi vinjenosti — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta, pavšal

Rudolf EKART — neopravičeno izostal z dela en dan, predčasno odšel z dela in se netovariško obnašal do nadrejenih — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta, pavšal

Srečko ČOFATI — neopravičeno izostal z dela tri dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta, pavšal

Srečko ČOFATI — neopravičeno izostal z dela dva dni — prenehanje delovnega razmerja (prej pogojno)

Viljem KOSMAČ — neopravičeno izostal z dela en dan, samovoljno zapustil delovno mesto — prenehanje delovnega razmerja (prej pogojno)

2. TOZD ŽAGA VUHRED

Silvo KOZJAK — neopravičeno izostal z dela enajst dni — prenehanje delovnega razmerja

Anton HELBING — dvakrat bil vinjen na delu — javni opomin

TOZD TIP OTIŠKI VRH

Anton SOVINČ — sodelovanje pri poizkusu odtujitve družbenega premoženja — javni opomin

Alojz MAURIN — vinjen prišel na delo — javni opomin, pavšal

Marjan SMONKAR — med delovnim časom s službenim vozilom zapustil TOZD in se vrnil vinjen — javni opomin

Danilo WLODYGA — poskušal odtujiti družbeno premoženje in ogrožal varnost sodelavcev — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta

Sabahudin MAHNUTOVIČ — neopravičeno izostal z dela sedem dni — prenehanje delovnega razmerja

Franc GRUBER — ne prihaja več na delo — prenehanje delovnega razmerja

Vinko RAZPOTNIK — odtujil družbeno premoženje — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh mesecev

Alit REČICA — neopravičeno izostal z dela tri dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh mesecev, pavšal

TOZD TP PAMEČE

Janez JEVŠNIK — na TOZD prinesel alkoholno pijačo — javni opomin

Alojz JEROMEL — kljub opozorilu ni očistil stroja — javni opomin

Simon HAUPTMAN — neopravičeno izostal z dela šest dni — prenehanje delovnega razmerja

Štefan PALKO — z dovoljenjem delovodje je odpeljal iz TOZD oplemeniteno iverno ploščo — javni opomin

Božidar GERMAVC — delavcu je dovolil odpeljati iz TOZD oplemeniteno iverno ploščo — javni opomin

Elizabeta KRIVEC — neopravičeno izostala z dela tri dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šest mesecev

Simon HAUPTMAN — neopravičeno izostal z dela en dan — prenehanje delovnega razmerja (prej pogojno)

Jolanda UMEK — neopravičeno izostala z dela en dan — javni opomin, pavšal

TOZD TRANSPORT IN SERVISI

Av gust ŠMON — neopravičeno uporabil prevozno sredstvo last TOZD — javni opomin

TOZD NOVA OPREMA

Bashkim QUFUQUJ — poskus prilastitve družbenega premoženja — prenehanje delovnega razmerja

Polona VADAS — neopravičeno izostala z dela pet dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta

Igor KERŠ — sodelovanje pri poizkusu prilastitve družbenega premoženja — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta

Franc URŠEJ — malomarno varovanje družbenega premoženja — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šest mesecev

Milan VEČKO — malomarno opravljal čuvajsko službo — javni opomin

Viktor PLEŠNIK — malomarno opravljal čuvajsko službo — javni opomin

Karel ANŽELAK — neopravičeno izostal z dela dva dni — javni opomin, pavšal

Jože PAJENK — neopravičeno prisvajanje družbenega premoženja — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo enega leta in odškodnina v višini 236.854 din

Miran GRM — vinjen na delovnem mestu — javni opomin

TOZD GOZDARSTVO RADLJE

Kristijan KNEZ — neopravičeno izostal z dela pet dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šest mesecev, pavšal

TOZD TSP RADLJE PODVELKA

Miran VALENTI — udaril varnostnika — javni opomin

Grujo SKENDERIJA — večkrat odklanjal opravljanje svojih del in nalog — javni opomin

Bernard MARTINI — neopravičeno izostal z dela tri dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh mesecev, pavšal

Miran LIPUŠ — neopravičeno izostal z dela dva dni — javni opomin, pavšal

Štefan NAMESTNIK — neopravičeno izostal z dela en dan — javni opomin, pavšal

Vinko MAVC — neopravičeno izostal z dela en dan — javni opomin, pavšal

Marjan VODUŠEK — neopravičeno izostal z dela en dan — javni opomin, pavšal

Srečko KOS — neopravičeno izostal z dela en dan — javni opomin, pavšal

Darja MATIČKO — neopravičeno izostala z dela en dan — javni opomin, pavšal

Darinka SLODEJ — neopravičeno izostala z dela en dan — javni opomin, pavšal

Erika MOZER — neopravičeno izostala z dela en dan — javni opomin, pavšal

Slavica LUZAR — neopravičeno izostala z dela en dan — javni opomin, pavšal

Bernard MARTINI — neopravičeno izostal z dela en dan — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šestih mesecev, pavšal (prej pogojno)

Stanko KRASER — neopravičeno izostal z dela dva dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh mesecev, pavšal

Franc TERNIK — neopravičeno izostal z dela dva dni — javni opomin, pavšal

Silva LAMPREHT — neopravičeno izostala z dela dva dni — prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh mesecev, pavšal

TOZD BLAGOVNI PROMET

Zmago VOLMAJER — neopravičeno uporabil službeno vozilo — javni opomin

TOZD TP PREVALJE

Dragan NAKIČ — neopravičeno izostal z dela en dan — javni opomin, pavšal

Anton VELUNSEK — neopravičeno izostal z dela 2 dni — javni opomin, pavšal

Radmila KOVAČEVIČ — predčasno opustila opravljanje svojih del in nalog — javni opomin, pavšal

Suzana OSOJNIK — poskus protipravnega prisvajanja družbene lastnine — javni opomin

Poleg teh je skupna disciplinska komisija v navedenih toz-dih obravnavala še 66 kršilcev delovnih obveznosti in izrekla 62 opominov, v štirih primerih pa so bili delavci oproščeni krivde.

Franica PORI

Praznik zadružnikov

Koroška kmetijska zadruga praznuje v NEDELJO, 18. SEPTEMBRA 1988, 40 let povojnega kmetijskega zadružništva. Prireditev bo na ŠPORTNEM IGRIŠČU V ŠENTJANŽU PRI DRAVOGRADU. Organizirana bo razstava plemenske goveje živine in pasemskih konj.

Prireditev se bo pričela ob 10. uri in se bo končala z ljudskim rajanjem ob zvokih ansambla FANTOV TREH DOLIN.

Vabimo vse kmete — kooperante, delavce zadruga in druge, da se udeležijo jubileja Koroške kmetijske zadruga.

Pripravljalni odbor

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Na osnovi sklepa odbora za kadrovske politiko Lesne, z dne 28. 7. 1988 objavljamo še nerealizirane štipendije za šolsko leto 1988/89 in sicer:

smer	število prostih štipendij
— gozdar oz. gozdarski tehnik	12
— lesar širok profil	9
— lesar tapetnik	10
— inženir lesarstva	1
— diplomiran inž. lesarstva	6
— strojni mehanik	2
— diplomiran inženir strojništva — konstrukterstvo in gradnja strojev	5
— diplomiran inženir računalništva	1
— konfekcionar	1
Skupaj:	47

POBUDA ZA ... EKOLOŠKO DRUŠTVO?

Živimo na majhnem košču Zemlje. Informacije o vsebnosti SO₂ v zraku, ekoloških nesrečah, tanjšanju ozonske plasti ipd. so del naše vsakdanjosti. Sprejemamo jih eni bolj, drugi manj prizadeto.

Strokovnjaki pa svarijo.

V času, v katerem živimo, se veliko bolj posvečamo problemom kot so cene, plače... Te smo sprejeli kot poglavitne elemente preživetja. Vsakdanje spopadanje s problemi takšne ali drugačne vrste nam pusti le malo časa, predvsem pa volje, da bi razmišljali še o čem drugem. Pa vendar je bil in še vedno ostaja temelj preživetja v ohranitvi narave. Človek, del te narave, pa tako ali drugače uničuje gozdove, zastruplja reke, zemljo, onesnažuje zrak, pozidava zemljišča, na katerih bi si sicer lahko pridelal kruh — da bi preživel.

Res je, živimo na majhnem košču Zemlje. Vendar, ali smo tudi pri uničevanju narave tako »majhni«? Razne meritve in uvrstitve na lestvice najbolj onesnaženih krajev v Sloveniji povedo, da smo pri tem med največjimi onesnaževalci!

V zadnjem času je slišati vse več takih razmišljanj: »Ne bi bilo slabo, če bi se pristaši čistega okolja povezali«, ali »Mogoče bi res kaj spremenilo organizirano delovanje ozaveščenih posameznikov ali skupin.« (intervju z delavci Železarne Ravne, Informativni fužinar, maj 1988).

Lansko leto je izšla prva številka mladinskega ekološkega glasila »!?, ki je bila pri bralcih zelo dobro sprejeta. Kratka anketa med njimi je pokazala, da tudi mladi razmišljajo o potrebi organizacije za varovanje okolja. Zato smo v 2. številki (junij, 1988) tega glasila dali pobudo za ustanovitev take organizacije. Vemo, da je v tej dolini in tudi v ostalih občinah koroške krajine še veliko ljudi, ki jim ni vseeno, kaj se v našem okolju dogaja. Menimo tudi, da samo izdajanje glasila, se pravi: pisanje o teh problemih, ni dovolj za ekološko osveščanje. Sami imamo nekaj idej, kaj vse bi lahko naredili na tem področju, ima pa jih tudi marsikdo izmed vas. Vam in nam pa je skupno dejstvo, da nobeden teh idej ne more sam uresničiti. Zato smo se odločili, da bomo POBUDO ZA ZDRUŽITEV VSEH, KI JIM EKOLOŠKA PROBLEMATIKA NI NEZNANKA IN KI MENIJO, DA SE Z VOLJO IN DELOM DA ŠE MARIKAJ NAREDITI — SKRATKA VABIMO VSE, KI SO ZA EKOLOŠKO ČISTEJŠO SEDANJOST IN PRIHODNOST PRIPRAVLJENI TUDI KAJ NAREDITI.

V kakšni organizaciji, društvu, gibanju ali kakorkoli bomo to že imenovali, bomo uresničevali svoja prizadevanja za čistejšo in bolj zdravo okolje (življenje), se bomo skupno dogovorili.

Zavedamo se, da ustanovitev ali povezava ljudi v neko delovanje zahteva dobro vsebino dela. Zato je nismo in je tudi ne bomo sami oblikovali, ampak pričakujemo, da bo vsebina dela odraz mišljenja in volje vseh, ki se boste odzvali temu vabilu.

Vsekakor imamo neke »usmeritve« možnega delovanja. Poleg sodelovanja pri pripravi vsebine ekološkega glasila (pre-

jeli so ga učenci na vseh šolah v občini Ravne, dostopno je na kioskih, dobite pa ga lahko tudi na naslovu Uredništva — brezplačno) bi lahko organizirali tudi razne akcije, predavanja o ekoloških problemih — dogajanjih in možnih rešitvah (v svetu po tem načelu delujejo t. im. »zelene univerze«).

Lahko bi... veliko storili — tudi brez velikih denarjev, ampak z ogromno dobre volje in prebujeno ekološko zavestjo.

In kako se bomo našli?

Objavljamo »Prijavnico«, ki jo izpolnite in pošljete na naveden naslov. Predlagamo, da svojo odločitev pošljete v roku enega meseca od objave. Pri tem pa gre le za začetek evidentiranja tistih, ki bi se želeli povezati in ne pomeni, da je sodelovanje možno le s tem »formalnim pristopom«, saj želimo svobodno obliko sodelovanja.

O datumu in kraju ustanovnega zbora bomo vse obvestili preko sredstev javnega obveščanja. Predvidevamo, da bo zbor zaradi letnih dopustov v septembru.

Zaželeno je, da nam pošljete tudi vaše predloge za delo, pobude, vprašanja...

Za uredniški odbor
mladinskega ekološkega glasila:
Marija Praznik

*vpišite kakšna oblika združevanja bi bila po vašem mnenju najprimernejša (klub, društvo...)

PRISTOPNICA K * _____

Ime in priimek _____

Točen naslov bivališča _____

Poklic _____

Letnica rojstva: _____

Datum: _____

Podpis: _____

Pristopnico pošljite na naslov:
UREDNIŠTVA GLASILA »!?(
(na ECM, Inštitutu Ravne)
Na gradu 5
62390 Ravne na Koroškem

V sektorju za RTKK TOZD TIP Otiški vrh se intenzivno ukvarjamo z iskanjem novih razvojnih možnosti v proizvodnji ivernih plošč. Temu namenu je podrejena tudi izbira tem strokovnih oz. diplomskih nalog.

Tokrat vam predstavljamo dve nalogi:

A. Tehnološka primerjava taktne in kontinuiranega stiskanja ivernih plošč — avtor Jože Prikeržnik

B. Idejne variante različnih načinov separacije iverja in izbira optimalnega načina separacije — avtor Irena Hrberšek

Tehnološka primerjava taktne in kontinuiranega stiskanja ivernih plošč

V svetu so se iverne plošče do pred nedavnim proizvajale samo po taktne postopku stiskanja. Zaradi taktne stiskanja je izkoristek materiala relativno slab, delno tudi zaradi razreza pogač. Robovi stisnjenih plošč so grobi in neravni, zato jih je potrebno obrezati z vseh strani. Obdelava površine glede na gladkost, gostoto in debelino pa zahteva veliko obrabusitev. Pri tem nastanejo veliki stroški zaradi porabljene energije, izdelavnih materialov in delovne sile, ki je potrebna za brušenje.

V letu 1977 so začele obratovati nove stiskalnice, ki stiskajo iverne pogače kontinuirano. Postopek se je v razvitih deželah razmeroma dobro uveljavil. Plošče se razžagajo na dolžino šele po stiskanju in zato je manj odpadka. Proizvajalci teh stiskalnic navajajo tudi podatke o debelinski nadmeri, ki je izredno nizka zaradi višje prostorninske mase na površini. Plošče pa uporabljajo tudi nebrušene.

TAKTNI POSTOPEK STISKANJA

Taktna stiskalnica je v osnovi zelo preprosta. Ko je oblepljeno iverje natreseno na traje, je transportirano v stiskalnico, stiskalnica se zapre in stisne material v ploščo. Po končanem stiskanju plošče potujejo v zvezdasti obračalnik. Takšen postopek je zamuden zaradi polnjenja in praznjenja stiskalnice. Prav zaradi tega so se razvile različne stiskalnice z večimi etažami in napravami, ki polnijo in praznijo vse etaže istočasno. Kljub temu se iverne pogače v stiskalnici ustavljajo, stiskanje pa poteka v določenem taktu.

V TIP Otiški vrh je bila leta 1973 instalirana sedemetažna taktna stiskalnica, ki kljub izrabljenosti še danes obratuje. Iverne plošče imajo določeno nadmero, zaradi grobih robov, ki znaša 50 mm po širini, kar predstavlja 2,4 %. Širina plošče je odvisna od natresne postaje in je ni možno spreminjati. Dolžinsko nadmero lahko spreminjamo z nastavitvijo formatne žage za razrez pogač. Po podatkih za leto 1987 je znašala povprečno 75 mm ali 1,36 %. Debelinska nadmera je znašala povprečno 1,51 mm. Podatki so zbrani iz dnevnih poročil o kontroli kvalitete, iz njih pa lahko izračunam, da je izkoristek materiala relativno slab, saj znaša volumska nadmera 3,8 % zaradi obrezovanja in 9,8 % zaradi odbrusitve. Da je izkoristek surovine res slab, so potrdili rezultati poizkusov. Plošče debeline 16 mm so bile vzete iz redne proizvodnje, ugotovljali pa smo utežni delež odpadka pri brušenju in obrezovanju.

1. Ohlajene plošče smo stehali pred in po brušenju. Teža plošč je bila pred brušenjem povprečno za 13,1 % višja glede na neobrezano brušeno ploščo.

2. Drugo skupino vzorčnih plošč smo poleg brušenja še obrezali in odstotek odpadka je znašal 16,3% glede na gotovo ploščo.

3. Tretjo skupino plošč smo samo obrezali ter stehali odpadke, ki je znašal povprečno 3,0 % glede na neobrušeno formatizirano ploščo.

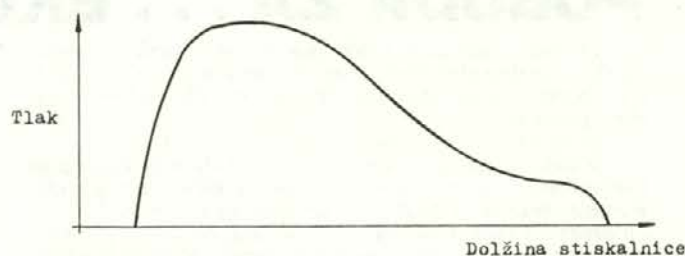
KONTINUIRAN POSTOPEK STISKANJA

Princip stiskanja po kontinuiranem postopku se že dolgo uporablja kot predstiskanje, za stiskanje pa dolgo niso našli pravih tehničnih rešitev.

Pri kontinuiranem stiskanju se iverna pogača pomika takoj v stiskalnico in je razžagana šele gotova plošča.

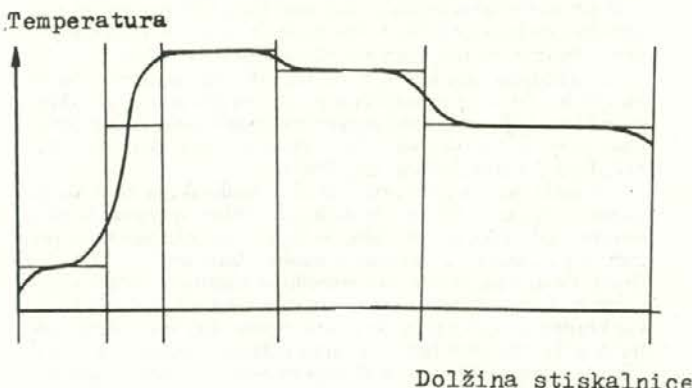
Na pobudo delavcev sektorja za razvoj, tehnologijo in kontrolo kvalitete iz TIP Otiški vrh začinjamo z novo rubriko RAZVOJ. Delavci tega sektorja želijo predstaviti svoje delo bralcem VIHARNIKA. Članki, ki jih bodo objavljali, bodo v glavnem analizirali dejansko stanje in nakazovali nove razvojne možnosti pri proizvodnji ivernih plošč oziroma v lesni industriji nasploh. Ker bodo to strokovni članki, predlagajo novo rubriko in vabijo k sodelovanju strokovnjake iz drugih TOZD, da pišejo o svoji stroki in rubriko pestrijo.

Stiskalnica ima po dva para obračalnih valjev, na katerih sta v horizontalni smeri napeta dva jeklena trakova. Valji so razmaknjeni za dolžino stiskalnice, med njimi pa sta dve grelni plošči, ena zgoraj in druga spodaj. Med grelno ploščo in jeklenim trakom je valjčna veriga, ki zmanjšuje trenje med njima. V vsakem okviru, ki so razvrščeni vzdolž stiskalnice, so nameščeni hidravlični valji za ustvarjanje tlaka na iverno pogačo. Posamezne skupine valjev je možno samostojno oskrbovati s tlačnim medijem, kar omogoča različen tlak po dolžini stiskalnice. Iverna pogača vstopa v stiskalnico sočasno z vrtenjem jeklenih travkov, se pomika med grelni plošče in prehaja skozi različne cone tlakov.

Slika 1: Diagram tlaka v kontinuirani stiskalnici

Tudi temperatura grelnih plošč se po dolžini stiskalnice spreminja.

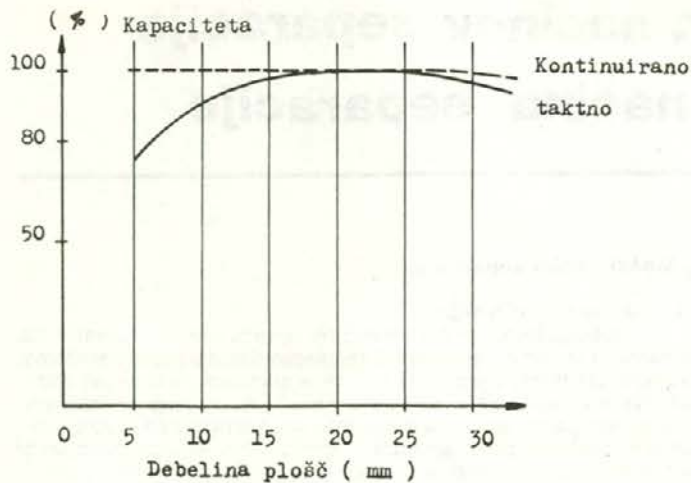
Slika 2: Diagram temperature v stiskalnici

S takšno razporeditvijo po dolžini stiskalnice je temperatura usklajena s tlakom in potekom kemijske reakcije vezanja. Na začetku zgoščevanja pogače je ugodnejša nižja temperatura, kar preprečuje prehitro strjevanje površine in je zato potrebna odbrusitev manjša. Z izbrano višjo temperaturo se v naslednji fazi hitro dovede potrebna toplota v pogačo. Doseže se hitro plastificiranje pogače in hitra vezava lepila.

V končni fazi je zopet optimalna nižja temperatura, ki omogoča izparevanje vode in preprečuje razplastitev.

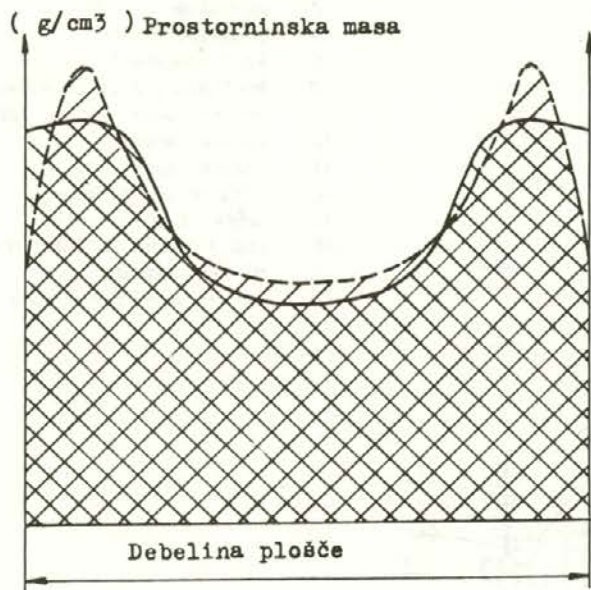
PRIMERJAVA SISTEMOV

Kapaciteta taktne stiskalnice je različna glede na debelino plošč. Ker je za proizvodnjo tanjših ivernih plošč potrebno več ciklusov, je tudi delež neproduktivnega časa, ki je potreben za polnjenje in praznjenje stiskalnice, toliko večji. Pri kontinuiranem postopku se pomik pogače nastavlja sorazmerno z debelino, s tem pa ostaja količina proizvodnje enaka ne glede na debelino plošč.

Slika 3: Kapacitete obeh sistemov stiskanja

Razlika med sistemoma se pojavlja tudi pri gostoti plošč. Prostorninska masa plošč, proizvedenih kontinuirano, je lahko za 5 % nižja od taktne proizvedenih plošč, mehansko fizikalne pa še vedno ostanejo v mejah standardov. To izhaja iz razporeditve temperatur v stiskalnici. Enak vzrok ima tudi profil gostote po debelini plošče. Na površini imajo kontinuirano proizvedene plošče večjo prostorninsko maso, ki se zelo malo spreminja, v srednjem sloju pa pade vrednost nižje od plošč, proizvedenih po taktne postopku.

— — — — — Kontinuirano proizvedene plošče
 - - - - - Taktne proizvedene plošče

Slika 4: Profil gostote

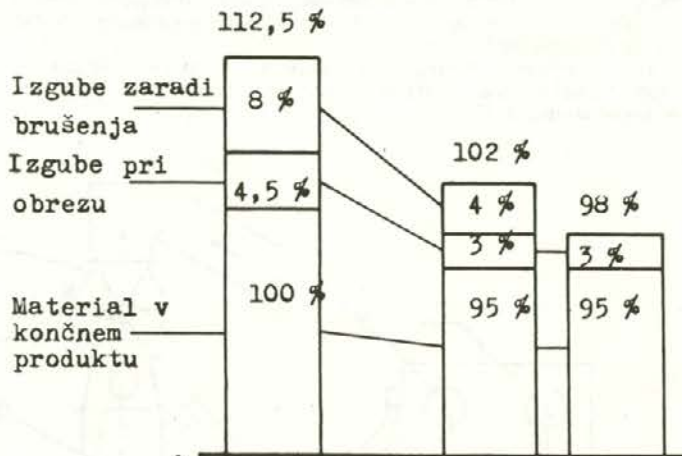
PRIMERJAVA NADMER IN ODBRUSITVE

TAKTNI POSTOPEK	
Nadmera debeline znaša	9,4 %
Nadmera prostornine znaša	13,6 %
Utežni delež nadmer	
Obrez	3,0 %
Odbrusitev	13,1 %
Odbrusitev	13,5 %
	neobrezane plošče
	gotove plošče
Poraba surovine za 1 m ³ gotovih plošč	718,0 kg
Material v gotovi plošči	96,9 kg
Odbrusitev 13,5 %	21,5 kg
Obrez 3,0 %	
Potreben material za proizvodnjo	836,4 kg

KONTINUIRAN POSTOPEK	
Nadmera debeline znaša	3,8 %
Nadmera prostornine znaša	6,3 %
Poraba surovine za 1 m ³ gotovih plošč	695,0 kg
Material v gotovi plošči	34,0 kg
Odbrusitev 930 kg/m ³ , 0,6 mm	13,9 kg
Obrez 2 % od 695 kg	
Potreben material za proizvodnjo	742,9 kg

Poraba surovine, potrebne za proizvodnjo, je pri taktne postopku za 12,58 % višja kot pri kontinuiranem. Podobne rezultate prikazuje proizvajalec kontinuiranih stiskalnic Siempelkamp, le da je izračun narejen za 19 mm debele plošče.

Konvencionalne brušene nebrušene etažne stiskalnice Conti-roll stiskalnice

Slika 5: Poraba materiala za 19 mm debelo ploščo

PORABA ENERGIJE

Poraba energije je pri kontinuiranem postopku stiskanja nižja najmanj za 25 %. Poleg tega se prihrani energija zaradi brušenja in priprave ter sušenja iverja. Skupno znaša prihranek energije najmanj 13 %.

ZAKLJUČEK

Iz primerjave obeh rezultatov sem dobil vrsto rezultatov. Kapaciteta kontinuiranih stiskalnic je konstantna in neodvisna od debeline plošč. Po taktne postopku je proizvodnja tanjših plošč nižja in dohodkovno manj zanimiva. Kontinuiran sistem pa nam omogoča boljše prilagajanje trgu in doseganje ekonomskega efekta, ne glede na debelino plošč.

Hitrejša menjava programov povzroča manj zastojev ter omogoča večjo produktivnost, hkrati pa je izpolnjevanje proizvodnje po naročilu hitrejše s kontinuiranim postopkom.

Prostorninska masa plošč je lahko 5 % nižja pri ploščah, proizvedenih kontinuirano, s tem pa mehanske lastnosti plošč ostanejo v mejah standardov.

Za kontinuiran postopek veljajo, glede na taktne, naslednje ugotovitve:

1. poraba surovine je 11,1 % nižja,
2. prihranek energije znaša:
 - a) pri sušenju in pripravi 12 %
 - b) pri stiskalnici najmanj 28 %
3. materialni stroški proizvodnje so manjši za 9,8 %
4. letni prihranek pri proizvodnji 90000 m³, letno znaša 1,397 milijarde din.

S tehnološkega vidika dajejo vsi rezultati prednost kontinuiranemu postopku stiskanja.

V primeru odločitve o nabavi nove opreme za stiskanje ivernih plošč pa je potrebno narediti še natančnejše ekonomske analize in izračune.

Jože Prikeržnik,
dipl. inž.

Idejne variante različnih načinov separacije in izbira optimalnega načina separacije

1. Pomen separacije iverja pri izdelavi ivernih plošč

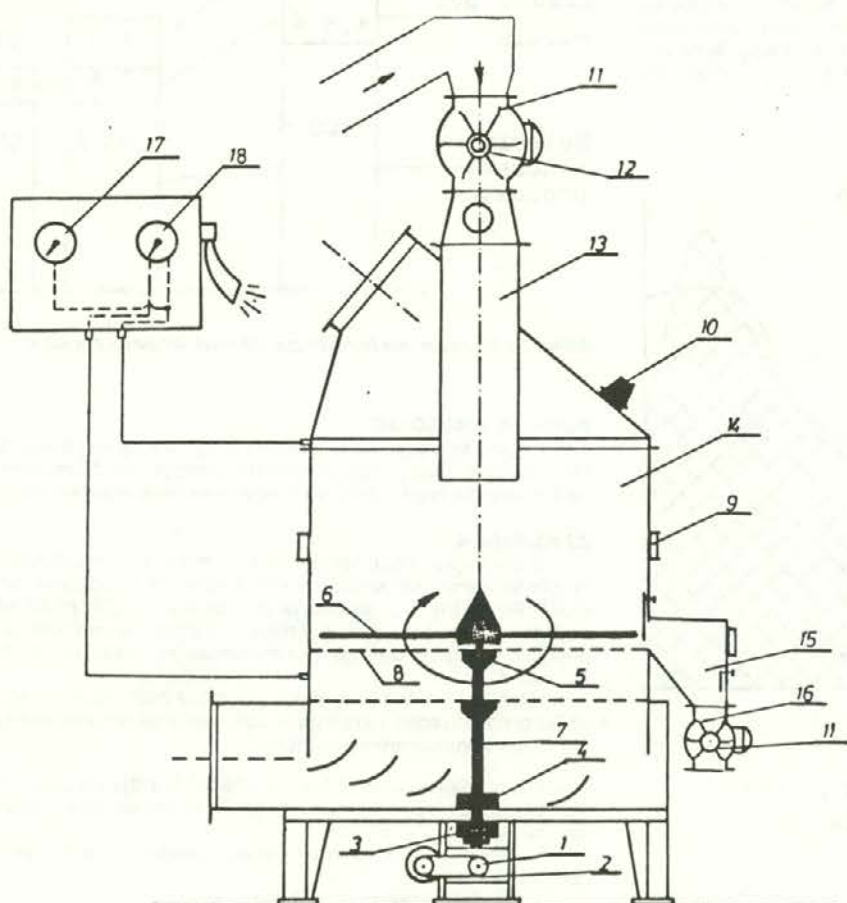
Pri izdelavi ivernih plošč ima pravilna granulometrijska sestava iverja velik pomen, kajti velikost iverja je odločilnega pomena za kvaliteto plošč. Dimenzijsko pravilno sestavo iverja lahko dosežemo le s primerno separacijo. Separacija je potrebna, ker za zunanji in srednji sloj rabimo dve različni vrsti iverne mase. Srednji sloj ivernih plošč je lahko sestavljen iz grobega iverja, medtem ko za zunanji sloj potrebujemo fino iverje. V TIP zadostimo zahtevi po dveh vrstah iverne mase s pnevmatskim načinom separacije z uporabo dveh separatorjev (Keller 5,0 V za ZS in Keller 5,5 V za SS)

Pri mehanskem načinu separiranja iverja dobimo s kombinacijo sit različne funkcije iverja določene velikosti in izločimo prah, ki znižuje mehanske vrednosti IP.

2. Možni načini separacije

2.1. Pnevmski način separacije

Po sušenju iverja verižni transporter dovede iverje v separator. Na separatorju je vezan ventilator. Z regulacijo hitrosti zraka dosežemo, da zračni tok transportira iverje določene granulacije v nadaljno obdelavo. Na dnu separatorja je vertikalna os. Ta os poganja horizontalne grablje. Naloga grabelj je, da iverje enakomerno razporedijo po površini sita in istočasno potisnejo težje — grobo iverje, ki je pretežko, da bi ga zračni tok dvignil skozi vsipno zaporo. Od tu potuje iverje s pomočjo pnevmatskega transporta v Keller separator za srednji sloj oziroma iz separatorja za srednji sloj na deponijo za sekance.

- 1 klinasti jermen za pogon mešala
- 2 prenosni mehanizem mešala
- 3 sklopka mešala
- 4 spodnji ležaj mešala
- 5 zgornji ležaj mešala
- 6 mešalna ročica
- 7 os mešala
- 8 zamerljivo sito
- 9 kontrolna lina
- 10 kontrolna lina za osvetlitev
- 11 tesni trakovi vsipne zapore
- 12 vsipna zapora
- 13 vpadna cev
- 14 prostor za lebdenje
- 15 jašek za grobo iverje
- 16 vsipna zapora za grobo iverje
- 17 meritve podtlaka
- 18 meritev diferencialnega tlaka

SEPARATOR KELLER

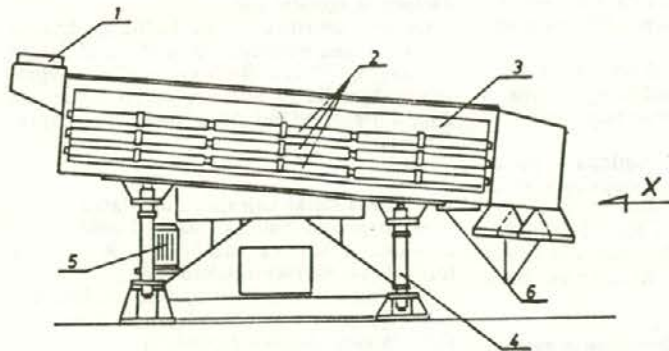
2.2. Mehanski način separacije

Mehanski transporter dovede iverje v separator. Iverje pada na sistem sit. Sita so za pet stopinj dvignjena od horizontale. Z vilicarjem dosežemo, da se iverje separira v odvisnosti od velikosti sit in se počasi pomika proti izstopnim odprtini. Na prvem situ se izloči preveliko — pretežko iverje. To iverje izstopa iz separatorja pri izstopni odprtini A in nato potuje v nadaljno obdelavo. Na drugem situ se izloči iverje, ki je uporabno za srednji sloj. To iverje izstopa pri izstopni odprtini B in nato se transportira (mehansko ali pnevmatsko) do silosa suhega iverja za SS (srednji sloj). Na tretjem situ se izloči iverje za ZS in izstopi pri odprtini C. To iverje se skladišči v silosu suhega iverja za ZS (zunanji sloj). Iverje (prah), ki pada na dno separatorja, izstopa pri odprtini D in je transportirano v silos za prah.

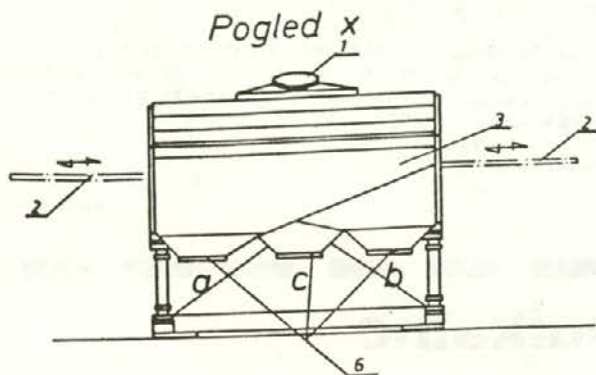
2.3. Kombinacija pnevmatskega in mehanskega načina separacije

Bistvo kombinacije pnevmatskega in mehanskega načina separacije je, da se iverje, ki se pri mehanski separaciji izloči kot preveliko, še enkrat separira (pnevmski ali cik cak separator). To iverje namreč še vedno vsebuje delež iverja, ki ustreza predpisanim dimenzijam za srednji sloj.

Pnevmski ali cik cak separator torej loči preveliko — pretežko iverje od iverja, ki je še uporabno za srednji sloj. Preveliko iverje potuje na premlevanje in od tam na začetek separacijskega postopka. Iverje, ki se uporabi za srednji sloj, se transportira do silosa suhega iverja za SS (srednji sloj).

1 vstopna odprtina	4 podnožje
2 sita	5 elektromotor
3 ohišje separatorja	6 izstopne odprtine

SEPARATOR PAL VME 3P

3. Primerjava različnih variant separacije

3.1. Ekološka primerjava

Pri separaciji nam predstavlja največji ekološki problem emisija prahu v okolico. S primerjavo variant separacije vidimo, da samo pri mehanski separaciji ne pride do onesnaževanja okolja s prahom. To je tudi razumljivo, saj se pri mehanski separaciji izloči prah kot posebna frakcija. S transportom prahu v zaprtem sistemu onemogočimo emisijo prahu v okolico.

Pri kombinaciji obeh separacijskih postopkov pride do minimalnega onesnaženja okolja s prahom, katerega pa lahko zanemarimo. Ekološki problem pa predstavlja pnevmatski način separacije, kjer pride do znatne emisije prahu v okolico, ki znaša ca 70 ton prahu na leto.

3.2. Energetska primerjava

Poraba energije na enoto separiranega iverja nam služi kot osnova za energetsko primerjavo. Rezultati izračunov so prikazani v tabeli.

Vrsta separacije	poraba energije (KWh/t)
pnevmatski način separacije	14,77
mehanski način separacije	2,29
kombinirani način separacije	6,54

Iz tabele lahko razberemo, da pri 100% izkoristku separatorjev porabimo najmanj energije pri mehanskem načinu separacije in sicer letno prihranimo (14,77 KWh/t — 2,29 KWh/t) × 92800 t = 1 158 144 KWh.

3.3. Kvalitativna primerjava

Pri primerjavi kvalitete različnih načinov separacije ima vsebnost prahu v separiranem iverju velik pomen. Količina prahu v iverju poslabša mehanske lastnosti ivernih plošč in poveča porabo lepila pri oblepljanju. Ker se pri mehanski separaciji in pri kombinaciji mehanske in pnevmatske separacije izloči prah kot posebna frakcija, lahko zaključimo, da sta s tega stališča ta dva načina separacije najugodnejša. Zaradi različnih mehanskih lastnosti, različnih vrst lesa in možnosti proizvodnje različnih vrst ivernih plošč, glede na vrsto lesa v posameznem sloju, je zaželeno, da se za ZS ivernih plošč uporabljajo pretežno iglavci in za SS listavci. Zato je priporočljivo, da se obe vrsti iverja pred separacijo ne pomešata. To pa je tudi prednost pnevmatskega načina separacije, kjer se obe frakciji separirata ločeno. Pri mehanski separaciji oziroma kombinaciji separacijskih postopkov pa se v istem separatorju separira iverje za ZS in SS.

Če bi se v praksi izkazalo, da je ta pomanjkljivost mehanske separacije nepremostljiva, pa lahko s postavitvijo še enega mehanskega separatorja ločimo separacijo za ZS in SS.

3.3. Kvantitativna primerjava

Vsi trije opisani tehnološki postopki separacije iverja zagotavljajo količino separiranega iverja, ki zadošča potrebam proizvodnje v TIP Otiški vrh.

4. Izbira optimalnega načina separacije

Z ekološko, energetsko, kvalitativno in kvantitativno primerjavo različnih variant separacije lahko zaključimo, da je najprimernejši mehanski način separacije. Z uvedbo tega načina separacije bi zmanjšali onesnaževanje okolja s prahom zaradi separacije na minimum. Poraba energije na enoto separiranega iverja bi bila dosti manjša, znaten prihranek energije pa bi pomenil prah kot energetska surovina. Z izločanjem prahu bi se bistveno izboljšale mehanske lastnosti ivernih plošč, istočasno pa bi se zmanjšala poraba lepila za oblepljanje iverja. Količina separiranega iverja bi z uvedbo mehanskega načina separacije zadostila potrebam proizvodnje TIP Otoški vrh.

Irena HRIBERŠEK, dipl. ing. les.

Legenda: ZS = zunanji sloj
SS = srednji sloj

KADROVSKE VESTI — SOCIALNA PROBLEMATIKA — REKREACIJA OSTALI DOGODKI

NE PREZRITE! PREBERITE IN PREMISLITE!

Ob tednu boja proti kajenju '88

KDOR ZDRAVO ŽIVI, NE KADI

Bolnik v sobi številka 4. S tresočo roko išče pod blazino, neučakano brska za nečem. Na tla pade zmečkana škatla cigaret slabše kvalitete. Brez besed išče pomoč. Velike, s temnimi kolobarji obrobene oči begajo od bolnika do bolnika. Prosi, da mu kdo pomaga, prosi za še nekaj tistih cigaret, ki mu še preostanejo. Poslavlja se od življenja...

Hlastno potegne dim, močan kašelj mu loči telo, pepelnato siv obraz mu prekrije modrica... A želja po cigaretah je močnejša od muk, ki mu jih povzročata razvada...

Trideset let jih je vlekli. Pri 46. letih se od njih poslavlja, poslavlja pa se tudi od življenja v svojih najlepših letih. Zapustil bo ženo in troje nepreskrbljenih otrok.

V mrliskem listu bo kot vzrok smrti zapisano: pljučni rak.

Preletimo njegovo bolniško kartoteko. Od 25. leta težave z želodcem, nato rana na dvanajsterniku, od 27. leta dalje ponavljajoči se bronhitis, pri 35. letu starosti težave z ožiljem, pri 38. letih operiran zaradi odstranitve živca, ki širi žile na nogah. Pred štirimi le-

ti so se pričele težave s pljuči. Od takrat dalje je stalni gost bolnišnic.

O kajenju in njegovih posledicah je bilo že veliko napisanega in izgovorjenega, vendar poraba cigaret še naprej strmo narašča, kadilcev je vedno več. med njimi vedno več žena in odrasčajoče mladine. Od naslade jih ne odvrnejo niti hude posledice, ki jih lahko prej ali slej pričakujejo, niti slaba počutja, še manj stroški zdravljenja, ki so zadnje čase opazno porasli. Ti ljudje NOČEJO BITI ZDRAVI, saj svoje zdravje sami zapravljajo, po drugi strani pa niti svojim v okolici NE PUSTIJO, DA BI OSTALI ZDRAVI!

Nihče nima pravice zaradi svojega zadovoljstva ogrožati zdravje drugega!

Človek ima pravico do zdrave življenjske sredine, vsak ima pravico do zaščite zdravja. Če je normalno, da ima kdo pravico do ka-

nja, mora biti normalno tudi to, da ima drugi pravico, da ne kadi, oziroma, da ga drugi ne zastrupljajo s cigaretним dimom. Dejstvo je, da kadilci ogrožajo svojo okolico, svoje prijatelje, znanke in sodelavce, starši — kadilci tudi svoje otroke; vsi prizadeti v družbi kadilca torej tudi sami pasivno kadijo. Rezultati preiskav otroških izpljunkov so pokazali prisotnost kotinina (t. j. presnovni produkt nikotina) pri tistih otrocih, katerih starši ali eden od njih kadi. To snov so izsledili tudi v plodni vodi nosečnice — nekadilke, katere mož je bil kadilec.

Pomislite, vsake tri pokajane cigarete aktivnega kadilca v manjšem zaprtem prostoru (tudi v avtomobilu) predstavlja za nekadilca eno pasivno pokajeno cigareto.

Rak na dihalih — bolezen kadilcev

— Cigareta vsebuje 115 škodljivih snovi in nobene koristne. Osem izmed teh snovi direktno izziva raka.

— Od 100 bolnikov z rakom na pljučih jih je 98 % kadilcev ali bivših kadilcev.

— Vsak 4. Slovenec, ki umre za rakom, ima raka na pljučih.

— Za rakom na dihalih umira vsak 10. kadilec, medtem, ko za tem rakom umre le vsak 300 nekadilec.

— Riziko obolenja za pljučnim rakom narašča s številom pokajenih cigaret kakor tudi z izborom slabše kvalitete tobaka.

— Zadnja desetletja narašča tudi število žena, obolelih za rakom na pljučih (naraščajoče število kadilk).

— Rak v ustih, v grlu in na požiralniku, torej na mestih, ki so neposredno izpostavljeni cigaretному dimu, je 10-krat pogostejši pri kadilcih.

— Številne študije skozi desetletja so pokazale povezavo s kajenjem in pogostostjo raka tudi na drugih telesnih organih.

— V letih 1979—1983 je v Jugoslaviji umrlo za pljučnim rakom 28.635 ljudi, kar je več kot prebivalcev cele občine Ravne z vso okolico.

Jugoslavija — država z najhitrejšim porastom potrošnje cigaret

Po vojni se je potrošnja cigaret v Jugoslaviji povečala 7-krat. Podatki iz leta 1984 nam povedo, da smo takrat pokadili 83 milijard cigaret, kar pomeni 7 pokajenih cigaret na prebivalca dnevno. Število kadilcev še vedno narašča, posebno zastrašujoče je to, da je med njimi vedno več mladostnikov.

Po najnovejših podatkih kadi že okrog 40 % srednješolcev, 12 % od njih je strastnih kadilcev. Kot vzrok navajajo zlasti zgled staršev oz. svojih učiteljev. Raziskava je tudi pokazala, da so učenci-kadilci praviloma slabši dijaki, manj se ukvarjajo s športom in uživajo več kave in alkohola kot njihovi vrstniki-nekadilci.

Kadilec in zgodnja smrt

Celotna umrljivost med kadilci je znatno večja kot med nekadilci, med 35. in 55. letom starosti celo 2-krat do 3-krat večja. Povprečen kadilec, ki 30 let kadi po 20 cigaret na dan, umre približno 10 let preje kot povprečen nekadilec.

Ekonomski vidiki kajenja v Jugoslaviji

— Povprečni bolniški stalež kadilca traja 25,1 dan, nekadilca pa 15,8 dni. Kadilec se torej zdravi na račun nekadilca.

— Kronični bronhitis, tipična kadilska bolezen, je poleg srčno-žilnih obolenj vodilna bolezen zaposlenih v Jugoslaviji.

— Letno je v Jugoslaviji v bolniškem staležu okrog 300.000 zaposlenih. Po raznih delovnih organizacijah je na ta način izgubljenih okrog 102 milijona delovnih ur. Glede na število kadilcev (okrog 30 % zaposlenih) je od teh ur odsotnosti z dela kar 25 milijona ur kadilskih ...

Če k temu dodamo še stroške zdravljenja, stroške požarov, povzročenih s cigaretnimi ogorki, socialne posledice družin umrlih itd., je marsikatera naravna katastrofa manjša od tega.

Referent za zdr. vzgojo
Nada KADIŠ

Morje po sindikalno

Člani osnovnih organizacij sindikata gozdarstva Mislinja, Slovenj Gradec in CLS Otiški vrh so napolnili počitniški dom v Filip Jakovu v začetku glavne sezone, to je od 1. 7. do 11. 7. 1988. Res so si privoščili le petdnevno letovanje, vendar za skromne ljudi mora biti tudi to dovolj — vsaj zaenkrat. Prepričana pa sem, da se je zaradi prijetnega doma, prijaznega osebja in dobre hrane, pri marsikom zbudila želja, da se v naslednjih letih prijavi za desetdnevno letovanje na morju.

Marsikomu ni bilo všeč takšno sindikalno letovanje na morju; predvsem tistim, ki vsako leto koristijo počitniške objekte Lesne in

so pri točkovanju zbrali premajhno število točk. Pripomniti pa je treba, da so bili tudi »sindikalni« dopustniki točkovani po trenutno veljavnem pravilniku.

Torej po pet dni smo uživali v domu v Filip Jakovu. Počitniški dom je tretje leto po temeljiti obnovi še vedno lep, nov, vzdrževan in za naš standard kar »nobel«. Verjetno so se le vsi dosedanja koristniki počutili kot lastniki — kar tudi so. Da je tako, se moramo zahvaliti tudi osebju doma, ki se ne menja vsako leto in naj bi v naše skupno zadovoljstvo ostalo domu zvesto še naprej.

Ob menjavi izmen pa smo imeli priložnost pregledati našo letošnjo pridobitev v Filip Jakovu. To je 6 obnovljenih garsonjer, s 4 do 6 posteljami v prvi in drugi etaži sosednje hiše, ki jo je kupila Lesna konec preteklega leta. Torej nam je le uspelo v rekordnem času, v slabih dveh mesecih, in še 10 dni pred rokom, dati v uporabo te prostore.

Tako bomo lahko podaljševali počitniško sezono v Filip Jakovu še v september, oktober, za praznike itd., tudi ko bo osebje odšlo domov (garsonjere imajo namreč opremljene kuhinje za lastno oskrbo s prehrano).

Naslednje leto pa ne smemo pozabiti na obnovo tretje etaže v dokupljeni stavbi, kjer bodo spet tri počitniške enote ter na obnovo opreme za jedilnico in teraso itd.

Ko ob koncu razmišljamo o cenah, ugotovljamo, da smo letovali skoraj zastoj. Primerjava: popolna dnevna oskrba za člana kolektiva je bila v domu Filip Jakov le 13.500 din, nikjer na obali pa ni bila prenočitev v privatni sobi pod 20.000 din (brez hrane seveda), taborjenje s prikolico ali šotorom pa je bilo dnevno nad 40.000 din na dan in da nazadnje priznamo, da je bila cena pijače v domu dejansko malo nad trgovinsko ceno. Ko sem Mari Zdovec ob neki priložnosti na terasi doma v Filip Jakovu rekla: »Nikdar te nisem videla brez zob«, mi je z nasmehom odgovorila: »Saj imam še vse svoje!« »Nisem mislila, da imaš socialne zobe, ampak mislim na tvoj stalni glasni smeh«, pa mi je odvrnila: »Ah Vida, saj to je edino, kar je še zastoj!« Nepozabno!

Ko bi vsi gostinci posnemali našo Maro!
Vse ostalo naj povedo fotografije.

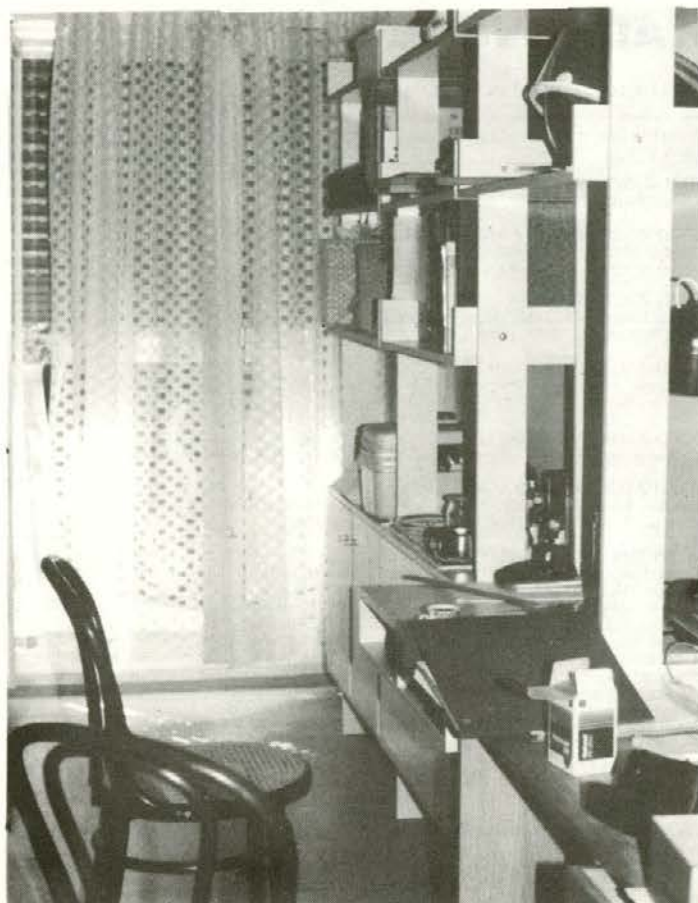

Stavba, ki bo letos prvič na inventurnem seznamu Lesne, foto: Vida Vrhnjak

Vida Vrhnjak

Kolektiv, ki se razume in nam je všeč, foto: Vida Vrhnjak

Spalnica, delovna soba in prostor za oddih zakoncev Zdovc.

Vsi niso imeli časa pozirati fotografu, foto: V. Vrhnjak

In vsi smo okrogli — vsaj — večina, foto: V. Vrhnjak

OBVESTILO

Vse delavce Lesne in kmete kooperante obveščamo, da lahko letujejo od 15. 9. do naslednje sezone v novo zgrajenih garsonjerah v Filip Jakovu. Cena uporabe garsonjere od 15. 9. do konec leta 1988 znaša 10.000 din na dan.

Prav tako vas obveščamo, da lahko letujete v hotelu Bernardin vse leto, saj imamo od 1. 10. do 1. 6. naslednjega leta na voljo 2 sobi. Cena penziona v hotelu Bernardin znaša do preklica za člane kolektiva 18.000 din na dan, za zaposlene zakonce 25.000 din na dan, za otroke od 3 do 10 leta 12.000 din na dan.

V Čatežu imamo na voljo vse leto 1 hišico Gozdnega gospodarstva Brežice, ki je zasedena do 6. 11. 1988, torej se lahko prijavite od 6. 11. dalje. Po potrebi lahko rezerviramo tudi hišico TRIMO Trebnje; trenutno je prosta od 20. 10. dalje.

Cena hišice znaša v oktobru 15.000 din na dan. Od novembra dalje bomo cene pravočasno sporočili.

Vse, ki se zanimate za letovanje po sezoni, prosimo, da prijavnice oddate čimprej pri referentki za družbeni standard Lesne DSSP.

Danica Petek

Na Pašmanu se je izkazal sindikalni predsednik, foto: V. Vrhnjak

KADROVSKE VESTI

PRISLI V TOZD: JUNIJ IN JULIJ 1988

Primek in ime — datum nastopa — naloge in opravila, ki jih bo opravljal — organizacija, iz katere prihaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC
Kotnik Zlatko, 15. 6. 1988, sekač, iz JLA

TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
Oderlap Marijan, 1. 6. 1988, sekač, Rudnik Mežica
Strmčnik Vinko, 19. 7. 1988, sekač, iz JLA

TOZD ŽAGA MISLINJA
Glažar Daniel, 6. 6. 1988, zlaganje žaganega lesa, iz JLA
Oder Roman, 1. 7. 1988, pripravnik, prva zaposlitev

TOZD ŽAGA OTIŠKI VRH
Kajtažovič Janez, 4. 6. 1988, zlaganje in odprema, Kristal Maribor
Vrhovnik Milan, 11. 7. 1988, zlaganje in odprema, prva zaposlitev

TOZD ŽAGA MUŠENIK
Kos Andrija, 6. 7. 1988, zlaganje žaganega lesa, Zidarstvo Taradi Ivan Črna

TOZD ŽAGA VUHRED
Javornik Tomaž, 6. 6. 1988, izvaj. najzahtev. elekt. vzdrž. del, Stroj Radlje
Hartman Tomaž, 27. 6. 1988, pripravnik, prva zaposlitev

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE
Keber Tomaž, 13. 6. 1988, izv. del na robni obdelavi, Instalater Prevalje
Špenger Darko, 15. 6. 1988, popravo izdelkov I, TSP Radlje
Gregorc Mateja, 24. 6. 1988, pom. strojna dela, prva zaposlitev
Zalar Matjaž, 27. 6. 1988, pom. strojna dela, počitniško delo
Apothal Anton, 1. 7. 1988, pomožna stroj. dela, počitniško delo
Rataj Borut, 5. 7. 1988, pomožna stroj. dela, počitniško delo
Skitek Aleksander, 5. 7. 1988, pomožna stroj. dela, počitniško delo
Pšeničnik Miran, 5. 7. 1988, pomožna stroj. dela, počitniško delo
Janota Elizabeta, 11. 7. 1988, pomožna stroj. dela, počitniško delo
Grubelnik Benjamin, 11. 7. 1988, pomožna strojna dela, poč. delo

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE
Zavodnik Janez, 13. 6. 1988, pomoč pri stroju, prva zaposlitev
Pačnik Bernard, 1. 7. 1988, mizar — vodja stroja, iz JLA

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE OB DRAVI
Peruš Branko, 15. 6. 1988, upr. Waco stroja, prva zaposlitev
Lipuš Janko, 27. 6. 1988, vrtnje in vstavljanje anuba nasadil, prva zaposlitev

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC
Radičević Slavomir, 27. 6. 1988, gradbeni delavec, prva zaposlitev
Ivanović Milenko, 7. 7. 1988, gradbeni delavec, prva zaposlitev

TOZD CENTRALNO LESNO SKLADIŠČE OTIŠKI VRH
Krajnc Janez, 20. 6. 1988, vodja izm. in prevzem lesa, iz JLA

TOZD TOVARNA OBLAZINJENEGA POHIŠTVA NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC
Potočnik Radoslav, 22. 6. 1988, izvaj. ključ. del., Lesna TOZD Gradnje
Iskrač Ivan, 22. 6. 1988, izvaj. skl. del., iz JLA
Kašnik Marko, 1. 7. 1988, izvaj. sklad. del. Steklar Slovenj Gradec
Zabernik Matjaž, 1. 7. 1988, embalaranje tap. izdelkov.
Štaleker Robert, 1. 7. 1988, izvaj. sklad. del.
Korošec Viktor, 1. 7. 1988, izdelava vzmeti, iz JLA

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE
Strmčnik Karel, 1. 7. 1988, mehanik, iz JLA

TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC
Đaković Milan, 1. 7. 1988, vodja vgradnje in kalkulant v prod. inž. Beograd, Javor-Beograd

ODŠLI IZ TOZD: JUNIJ IN JULIJ 1988

Primek in ime — datum odhoda — dela, ki jih je opravljal — organizacija v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA
Plevnik Mirko, 1. 6. 1988, sekač, invalidska upokojitev
Uršej Robert, 16. 6. 1988, sekač, JLA
Poklič Zvonko, 16. 6. 1988, sekač, JLA

TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
Škerlovnik Alojz, 29. 6. 1988, revirni vodja, upokojitev
Mravljak Anton, 29. 6. 1988, cestar, upokojitev

TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI
Prot Ignac, 22. 6. 1988, pred. lesa, umrl

TOK GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC
Škorjanc Franc, 10. 6. 1988, merilec lesa, upokojitev

TOK GOZDARSTVO DRAVOGRAD
Kanonik Franc, 25. 6. 1988, gozdni delavec, inv. upokojitev

TOZD ŽAGA MISLINJA
Krajnc Darja, 31. 5. 1988, administrativni tehnik, tajnica
Pongrac Franc, 15. 6. 1988, pripravnik, JLA

TOZD ŽAGA MUŠENIK
Čofati Srečko, 20. 6. 1988, priprava hlodovine, disc. ukrep
Kosmač Viljem, 20. 6. 1988, zlag. žag. lesa, disc. ukrep

TOZD ŽAGA VUHRED
Hartman Tomaž, 8. 7. 1988, pripravnik, —

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE
Marković Dušan, 16. 5. 1988, izv. del. v sklad. izdelkov
Vrhnjak Danilo, 15. 6. 1988, izv. del. v sklad. izdelkov, v JLA
Otič Ferdo, 14. 6. 1988, izv. del. na robni obdelavi, v JLA
Rataj Borut, 26. 7. 1988, pomožna stroj. dela, — del. razm. za dol. čas
Skitek Aleksander, 21. 7. 1988, pomožna strojna dela, — del. razm. za dol. čas
Pšeničnik Miran, 21. 7. 1988, pomožna strojna dela, — del. razm. za dol. čas
Janota Elizabeta, 26. 7. 1988, pomožna strojna dela, — del. razm. za dol. čas
Mager Andrej, 26. 7. 1988, pomožna strojna dela, — del. razm. za dol. čas
Mager Marija, 21. 7. 1988, pomožna strojna dela, — del. razm. za dol. čas
Zalar Matjaž, 21. 7. 1988, pomožna strojna dela, — delovno razmerje za dol. čas
Gregorc Mateja, 7. 7. 1988, pomožna strojna dela, del. raz. za dol. čas

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE
Smolnikar Zdenko, 17. 6. 1988, vodja stroja, JLA

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE OB DRAVI
Pušnik Milena, 31. 5. 1988, sest. lamelnih vrat, —
Špenger Darko, 14. 6. 1988, montaža oken, TP Prevalje
Vrhnjak Boris, 15. 6. 1988, pomoč pri skob. stroju, JLA
Garmut Franc, 15. 6. 1988, pom. pri VKZ in cepilniki, v JLA
Zver Jožefa, 30. 6. 1988, evidentičar skl. evid., inv. upokojitev
Sabati Antonin, 3. 7. 1988, vodenje skl. lesa, privatnik

TOZD TOVARNA POHIŠTVA IVERNIN PLOŠČ OTIŠKI VRH
Čeru Ludvik, 14. 6. 1988, str. vzdrž. Komunala Dravograd
Pogladič Ivan, 17. 5. 1988, ostr. rez., invalidska upokojitev
Mongus Dušan, 13. 6. 1988, lepilna, JLA

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC
Planšak Edo, 3. 6. 1988, upr. gradb. stroja, Gradbeno podjetje Radlje
Barunčič Slavko, 8. 6. 1988, gradbeni delavec, —
Potočnik Rado, 21. 6. 1988, mehanik-strojinik, TOZD Nova oprema
Golubović Zariš, 27. 6. 1988, gradbeni delavec, —

TOZD CENTRALNO LESNO SKLADIŠČE OTIŠKI VRH
Prilasnik Ivan, 24. 6. 1988, merjenje lesa na odpremi, inv. upok.
Vidobič Stanko, 12. 7. 1988, sklad. delavec, samovoljno prenehanje delovnega razmerja

TOZD TOVARNA OBLAZINJENEGA POHIŠTVA NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC
Poročnik Jožica, 19. 6. 1988, izvaj. manj zaht. ključ. del. Merx Radlje
Sveteč Dušan, 9. 6. 1988, embalaranje tapet. izdelkov, JLA
Anđelič Mikan, 15. 6. 1988, izvaj. sklad. del. Rudnik Tuzla
Blatnik Irena, 31. 5. 1988, konfektionar, —
Tamiš Darjan, 25. 6. 1988, izvaj. manj zaht. tapet. del. JLA
Vadas Polona, 13. 7. 1988, izvaj. manj zaht. tapet. del. —
Štaleker Marjan, 20. 6. 1988, izvaj. manj zaht. tapet. del. JLA

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE
Šepul Jože, 5. 7. 1988, voznik, —

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA SLOVENJ GRADEC
Šumečnik Jurij, 30. 6. 1988, vodja tajništva samoup. organov, redna upokojitev
Sekirnik Marija, 29. 6. 1988, vodja izobraževalnega centra, inv. upokojitev
Pustoslemek Bojan, 31. 7. 1988, programiranje AOP, privatnik
Logar Jože, 17. 7. 1988, programiranje AOP, Tovarna meril Slovenj Gradec
Doler Zlatko, 24. 7. 1988, organiziranje poslovanja, Gospodarska zbornica Dravograd
Krenker Alenka, 31. 7. 1988, pom. dela v vložnišču, delovno razmerje za določen čas
Kotnik Agica, 31. 7. 1988, pomožna adm. dela, delovno razmerje za določen čas

TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC
Preskar Marija, 7. 6. 1988, čistilka, inv. upokojitev
Pavičević Darinka, 26. 6. 1988, kalkulant v Pl. —
Apothal Anton, 30. 6. 1988, kalkulant, TOZD TP Prevalje

JULIJ

TOZD	M	Ž	SKUPAJ
Gozdarstvo Slovenj Gradec	44	4	48
Gozdarstvo Mislinja	46	4	50
Gozdarstvo Črna	129	12	141
Gozdarstvo Radlje	115	26	141
TOK gozd. Slovenj Gradec	34	3	37
TOK gozd. Radlje	32	4	36
TOK gozd. Ravne	29	4	33
TOK gozd. Dravograd	13	3	16
Žaga Mislinja	46	6	52
Žaga Otiški vrh	48	12	60
Žaga Mušenik	33	12	45
Žaga Vuhred	49	10	59
TP Prevalje	84	164	248
TP Pameče	130	153	283
TSP Radlje Podvelka	180	189	369
TIP Otiški vrh	211	33	244
Gradnje Slovenj Gradec	62	7	69
Transport in servisi Pameče	120	13	133
Cent. les. sklad. Otiški vrh	42	5	47
Nova oprema Slov. Gradec	181	157	338
Del. skup. Slovenj Gradec	78	119	197
Blagovni promet Slov. Gradec	133	88	221
Interna banka Slov. Gradec	36	30	36
	1845	1058	2903

Darinka Cerjak

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Jože Mirkač, Jure Šumečnik, Karel Dretnik, Hedvika Janše, Ivan Penec, Vida Vrhnjak, Andrej Šertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Šertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični uednik: Bruno Žnideršič — Naklada 5200 izvodov — Tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1988.

V KARAVANKAH

Naše rekreacijsko-planinsko društvo »Dolga pot« Dravograd si postavlja velike in »visoke« cilje! Visoke tudi po metrih, saj smo se odločili za Karavanke.

Ko takole hodimo skupaj, se skupaj potimo in skupaj preživljamo težke trenutke v skalah, smo si tako blizu!

Začetek je bil v Preddvoru. Pot na Storžič je bila razigrana, kot smo bili pač na začetku razigrani mi. Storžič je na vrhu nudil lep razgled po sosednjih gorah in nekateri so si že kar predstavljali našo nadaljno pot. Spust s Storžiča je bil še kar »boleč« zaradi kolen, ki smo si jih »nabili« in v Koči pod Storžičem so čevlji romali pod klop in oblačila na ograjo (nekatera so potem ostala kar tam).

Trenerke, ki so ostale na ograji so sprožile val šal pri svojih prijateljih, češ, toliko koč je še pred nami in kdo bo prevzel skrb, da ne bom domov prišla brez obleke.

Pot na Kriški goro se je vila po gozdu, ki je z višino spreminjal svoj sestav — nazadnje je ostal še trdoživi nizki bor, ki je pomešan z rožnatimi cvetovi sleča. Bil je prava paša za oči.

Nikoli ne bom pozabila Karavank zaradi prelepega razgleda na gorensko raven — ve-

like zaplate njiv in travnikov ter gozdov, vmes pa zaselki s cerkvico in hišami okrog nje. Pa zemljo znajo čuvati, zemljo, sem vzdihovala bolj sama zase, saj ne bi rada užalila domoljubnih Korošcev, ki niso prav nič krivi, da so pri njih bili bolj »radodarni« urbanisti in je tako na marsikaterem polju zrastle »hiša« namesto krompirja.

Spanje na Kriški gori. Na skupnem ležišču je vedno »lušno«, posebno če je tu Branko in če se mu postelja vgreza. Bo pač Katica malo »sploščena« in smeja ni konca in kraja.

Drugo jutro se spustimo v Trzič. Sreča! Čisto navadna sobota je in mi si že tako polne nahrbtnike še obežimo s proviantom in pijačo.

Zato pa je pot iz Trziča navzgor proti novim goram in novim ciljem prava »kalvarija«. Samo današnji dan še preživim, je marsikateri izmed nas zavzdihnil pod težkim nahrbtnikom. Naši obrazi, vratovi in noge so postajali pod neprestanim sončnim obsevanjem živo rdeči in naša volja je bila na preizkušnji. Tudi jaz sem se vprašala: »Kje so moje meje,« ampak na srečo me je kolona vlekla naprej in tako na vprašanje ni bilo časa odgovoriti. Samo naprej in naprej. Ko sem že

prišla do točke, da se mi je organizem ves uprl in sem mislila, da ne stopim niti koraka več, pa so zapovedali počitek in iz nahrbtnikov je romala pijača. Vsak požirek je bil svet in vsaka minuta počitka tako dragocena, kot da se na nvo rojevam.

Preko Dobrče se vleče pot do Prevala in tam nam postrežejo — vode, vode in spet vode. Polivamo se, si polnimo »rezervoarje« — naše in nahrbtniške. Čofotamo kot otroci. Ne vemo, da nas čaka še ena odisejada — pot na Begunjsčico oz. Roblekov dom.

Sonce že drugi dan neusmiljeno pripeka in od vročine se mi niti toliko več ne ljubi, da bi vzela pijačo iz nahrbtnika. Usta so suha in spet se me polotijo misli, primerjam se s partizani in si mislim, mi smo vsaj siti, mi ne bežimo pred nikomer, mi vsaj vemo, kje bomo spali itn. Vsaka tolažba pride prav in dobro, da so nam toliko pripovedovali o tem.

Na Zelenici je spanje kot balzam in topla voda ter umivalnica tudi. Pot na Stol pa zaradi obilice planinskega cvetja tudi poživljajoča. Planinke, klinčki, sleč, velese, zvončnice, cela paleta barv v jutranjem soncu. Spet se obeta vroč dan, vendar zaradi tegale bogastva je vredno, saj dan ne bo izgubljen, ves dan bom nosila v sebi spomin na te gorske lepote...

MILENA CIGLER

Gozdar Jelenko Franc se je upokojil

Koncem junija se je upokojil najstarejši radeljski gozdar: Franc Jelenko, revirni vodja na TOK Gozdarstvo Radlje.

Poslovili smo se od gozdarja, ki je aktivno ustvarjal povojno zgodovino koroškega gozdarstva. Kot spoštovan in priljubljen gozdar in sodelavec je zapustil revir.

Rojen je bil 1925. leta v Rušah. Komaj odraslega šolskim klopem ga je zajela vojna vihra, ki jo je preстал brez hujših posledic. Po vojni se je najprej zaposlil v Tovarni dušika Ruše, vendar je spoznal, da to ni njegov življenjski poklic. Zato je šel 1951. leta v nižjo gozdarsko šolo v Kromberg in tako začel svojo gozdarsko delovno pot. Prvo šestmesečno prakso je opravljal na GO Radlje pri takratnem upravitelju Robertu Korenu, nato je bil za eno leto na gozdni upravi v Črni, od tam pa se je ponovno vrnil v Radlje. Najprej so mu dodelili revir Muta v državnem sektorju, 1957. leta pa so ga premestili v zasebni sektor. Na Muti si je ustvaril tudi družino in se tu stalno naselil.

1961. leta se je z drugimi perspektivnimi gozdarji vpisal na srednjo gozdarsko šolo v Postojni in jo po skrajšanem programu tudi zaključil 1963. leta. To je bilo obdobje reorganizacije gozdarstva. Družbeni in zasebni gozdovi so se združili v enotno gospodarjenje. Jelenko je prevzel revir Muta, ki je obsegal k. o. Branik, Podlipje in Brezovec. Podlipje in Brezovec sta ostala njegova vse do upokojitve tudi po ponovni reorganizaciji 1976. leta ob ustanovitvi TOK Gozdarstvo Radlje. Dodatno pa je gospodaril še s kmetijami na Suhem vrhu.

Njegove bistvene značajске poteze so delavnost, vztrajnost, smisel za red in pravičnost, razumevanje problemov gozdnih po-

sestnikov in korektnost v odnosih do ljudi. Užival je velik ugled in avtoriteto. Vse strokovne in druge naloge je izpolnjeval pravočasno in kvalitetno.

Zadnja revizija gozdnogospodarskega načrta za njegovo enoto je pokazala, da so lesne zaloge porasle po količini in kvaliteti. V njegovem revirju so vse kmetije povezane s cestami, rekonstruirane se glavna cesta Muta — Sv. Primož, kmetije s tega področja so kupili pred kratkim svoj kombibus (18 sedežev) za prevoz otrok v šolo in za druge potrebe krajanov. Telefonsko omrežje so dobili med prvimi kmetijami na TOK, tu je tudi največ preusmerjenih kmetij, ki oddajajo dnevno znatne količine mleka.

Pri vseh akcijah, kjer se je kaj premikalo naprej, je revirni vodja Jelenko aktivno sodeloval. Stal je svojim kmetom ob strani tudi ob vsaki nesreči in težavah, znal je tolažiti in opogumljati. Zato je bil vedno dobrodošel gost na vsaki kmetiji.

Kot največje priznanje mu je lahko dejstvo, da je znal v povojnih dinamičnih časih ohraniti med gozdarjem in kmetom naravno ravnotežje in da je s takim delom doprinesel največ k razvoju posameznih kmetij, revirja in širšega območja.

Bil je priljubljen tudi v družbi kolegov, saj mu je pogosto uspevalo, da je s svojimi pripombami, komentarji in na videz naivnimi ugotovitvami znal na pavlihovski način pokazati na aktualne probleme v naši sredini.

Spominjali se ga bomo kot dobrega in prijetnega tovariša in prijatelja.

Franček, želimo ti še veliko let dobrega zdravlja in dobre volje.

Tone Modic

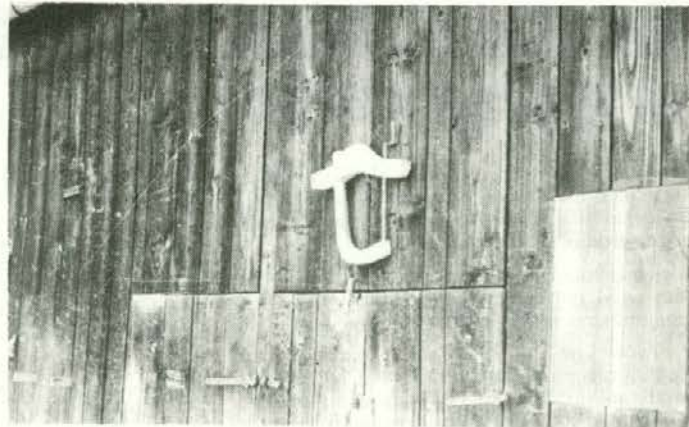
INVALIDI NA URŠLJI GORI

Komaj smo si od izleta odpočili, že je bil pripravljen drugi in to na Uršljo goro. To je bil že četrti. Vsako leto Društvo invalidov iz naše občine priredi to srečanje.

Organizatorji so bili malo v skrbeh, kako zvoziti nepokretne na sam vrh Uršlje gore. Vendar so podjetja pokazala svojo humanost do res prizadetih invalidov. Predvsem se moramo zahvaliti TOZD Gozdarstvu Slovenj Gradec in tovarišu Sekirniku, ki ni odklonil prošnje za prevoz iz Podgorja in na Mali vrh. Zelo požrtvovalni so bili šoferji, saj je bilo kar precej nepokretnih invalidov, ki jih je bilo treba zvoziti na vrh gore.

Mislim, da bi bilo res lepo, če bi to razumevanje med invalidi in nami negovali, Juretu Sumečniku in Adolfu Sušču pa želimo še veliko uspeha pri nadaljnjem delu.

Stefka Melanšek

JARMI

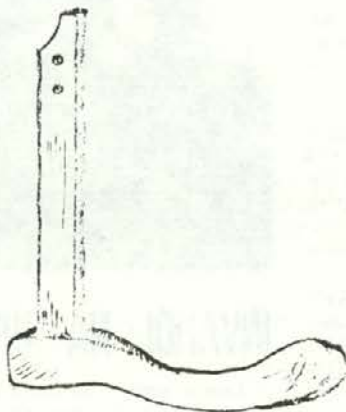
(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Jarme so povečini delali kmetje sami. Le večji kmetje so jih naročali pri kolarjih ali bobnarjih. V našem kraju ni nobenega takega obrtnika več. So pa še številni kmečki ljudje, ki jarme še delajo. Treba je izbrati lep kos brezovega ali jesenovega lesa za jarem ali klop. Z žago in dletom so les počasi obdelali. Izdoblili so luknje za štrikle, luknji za špruncelje in na sredini jarma tri luknje za gož.

Za kruko je bilo treba najti naravno ukrivljen les breze, jablane, hruške. Če pa takšnega lesa niso našli, so morali kruko izdelati drugače.

Jarmi, ki smo jih našli niso bili bogato okrašeni. Največkrat so bili opremljeni le z letnico ali pa s preprostejšimi ornamenti.

Jarmi so danes ponekod za okras, predvsem tam kjer jih ne uporabljajo več. Kjer pa je to še vedno potrebno kmečko orodje in ga imajo največkrat pri hlevskih vratih, pa to ne smatrajo za okras. Na Levonikovih domačiji imajo dva jarma in dve kolesi pripeti na planke skednja. Eden je izumetničeno pobarvan, kar v vsakdanjem življenju ni bil nikoli. Jarme imajo za okras še pri Soviču, Kuneju in še kje.

V naših krajih je bilo zelo veliko malih kmetov ali bajtarjev. Ti niso premogli več glav živine in zato tudi jarmov, kot so bili razširjeni med kmeti, niso potrebovali. Za eno kravo so imeli enojen jarem, rekli so mu »AINSPANINGER«. To je bil preprost jarem za eno govedo, z vozom pa je moral biti povezan s stremeni in vago, podobno kot pri konjih.

Enojne jarme so imeli tudi pri večjih kmetih. Uporabljali so jih za lažja dela, ko ni bilo treba zapreči dveh govedi. Taka opravila so bila: osipavanje, okopavanje in brananje. Za ta dela so uporabljali eno govedo, da se zemlja ni preveč potlačila.

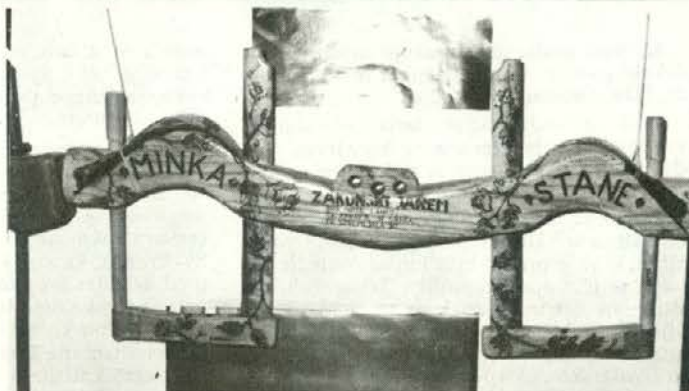
Kajzarji velikokrat niso imeli živine za vprego. Treba pa je bilo obdelati njivico ob koči. Takrat so si kočarji sposodili celotno vprego pri večjem kmetu. To so potem odslužili z delom — dnino.

Beseda jarem se v prenesenem pomenu uporablja tudi za zakonsko zvezo. V našem kraju je »zakonski jarem« kar pogosto poročno darilo. Največkrat ga dobi ženina na fantovščini, ko mu drugi fantje malo hudomušno ponagajajo, zakaj se bo psutil vpreči v to nerodno leseno spono. Enega takih jarmov smo videli. Bil je zelo lepo izdelan, na njem so bile izžgane vrtnice z rožami in trnjem.

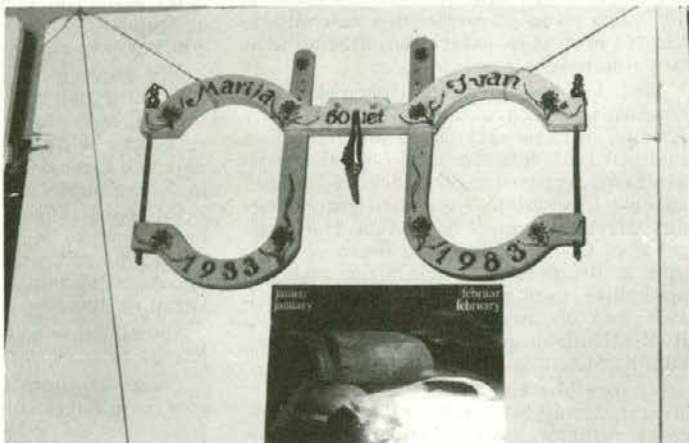
Osrednji napis je bil:

ZAKONSKI JAREM BOŠ NOSIL LAHKO,
ČE ZDRAVJE IN SREČA TE SPREMLJALA BO

Na vsaki strani je bilo na veliko napisano ime neveste in ženina, med cvetjem pa imena fantov, ki so bili na fantovščini. Na vsaki strani pa še datum in ime izdelovalca. Na starih poročnih fotografijah so ženina in nevesto vpregli kar v navaden volovski jarem. Takšnih fotografij je še veliko. Za razstavo smo dobili tudi lep jarem, ki je bil izdelan za zlato poroko.

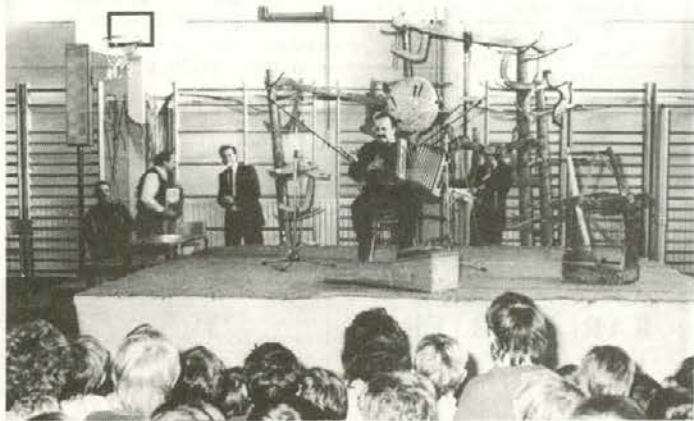
To, da je živina v jarmu trpela, se ve tudi po uporabi te besede za tujo nadvlado. Sovražniki so podjarmljali tuja ozemlja. Afrika je bila pod kolonialnim jarmom.

Letošnje etnološke naloge o jarmih smo se z veseljem lotili. Pionirji smo pridno spraševali starše, ki vsi že ne poznajo dobro tega orodja. Pri dedkih in babicah pa nismo nikoli zgrešili, saj se jarmov še prav dobro spomnijo, nekod jih še celo uporabljajo. Okoli 50 učencev 6., 7. in 8. razredov je pisalo po vprašalniku, ki nam ga je razdelila tov. Koprivnikarjeva. Jarne smo vsak po svoje poskušali čim bolj tudi narisati, priznati pa moramo, da, to ni čisto lahka stvar. Izvedeli smo, kje jarne še imajo in kje jih še uporabljajo. Zbranega je bilo veliko gradiva in porodila se je ideja, da bi pripravili razstavo v šoli. Bližal se je kulturni dan, za katerega je bilo že prej odločeno, da bo etnografsko zasnovan.

Naš kulturni dan je bil zasnovan iz treh delov:

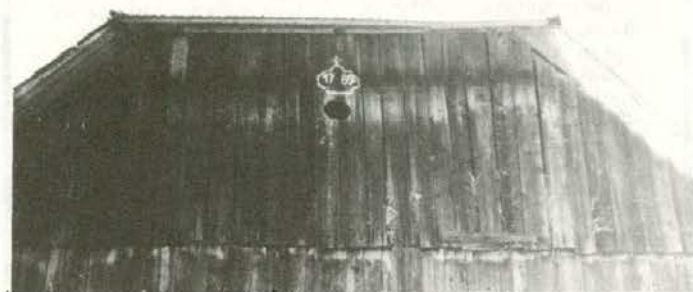
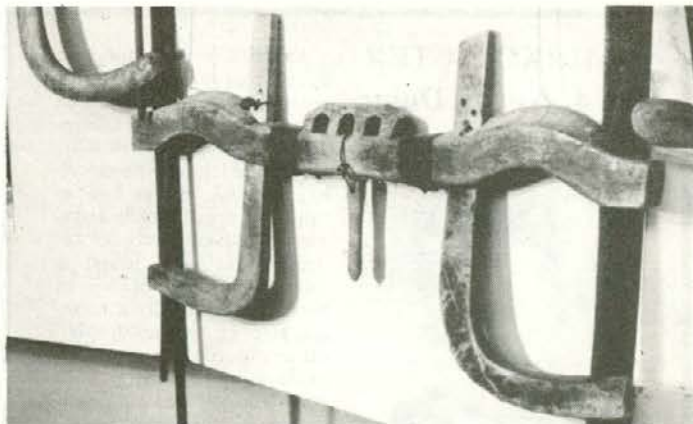
1. del: Predstavitve naših ljudskih godcev. Saj veste, da je bila tudi to naša ideja. Lahko rečemo, da smo dokončali lansko nalogo JPI o ljudskih godcih in pevcih. Lani smo jo obdelali le teoretično, ko smo se na terenu pogovarjali z godci. Letos pa smo jih povabili v telovadnico, kjer so nam pokazali kaj znajo. Za sceno smo uporabili nekaj jarmov, motovilo in krtače. Odziv pri publiku — naših učencih je bil izreden. S svojimi »frajtonaricami« so tako igrali, da bi se najraje vsi dvignili in zaplesali. Svoj program so ponovili še v soboto zvečer v našem kulturnem domu. Tudi takrat je bila dvorana nabita.

2. del kulturnega dne je predstavljala razstava jarmov na hodniku šole. Razstavljenih je bilo preko dvajset jarmov, risbe in prispevki naših učencev. Razstavo smo popestrili s slikami kmečkih opravil s starih kolarjev. Učenci šole so se razdelili v tri skupine, vsako posebej pa je skupina učencev seznanjala z razstavo in razlagala uporabo jarma. Razstavo so si z zanimanjem ogledali še nekateri krajanje. Izzvala pa je tudi zanimanje na občini, saj je v občinskem merilu prebudila skrb za ohranjanje kulturne dediščine. Skrb za odtujevanje tega etnografskega blaga je bila odveč, saj smo se z vsemi kmeti dogovorili, da jim jarne takoj po razstavi vrnemo.

3. del je prikazoval slike z etnografskimi motivi. Slike je zbral Pokrajinski muzej Maribor na našem področju. Prikazovali smo jih z episkopom, razlagal pa jih je prof. Alojz Krivograd z Delavskega muzeja z Raven na Koroškem. Ugotavljali smo, da že več desetletij ni bila posneta nobena fotografija. To gradivo res ni bilo posebno bogato, verjetno zaradi odmaknjenosti od muzejev, ki zbirajo to gradivo. Ker vemo, da je naše področje še zelo bogato s kulturno dediščino vseh vrst, se sprašujemo ali se bo naša kakšna ustanova, ki bi to nalogo opravila, ali pa bo material še naprej počasi propadal in izginjal.

V naših krajih je zelo veliko gozdov, iz katerih so spravljali velike količine hlodov. Veliko ljudi, predvsem malih kmetov, si je služilo denar s tem, da so prevažali les iz najbolj odročnih grap za veleposestnike. Mnogi niso imeli svoje zemlje in so bili samo najemniki na veleposestniški zemlji, kjer so si postavili kočjo in majhen hlev. Tudi krmo za vole so dobivali po senožetih in jasad, ki so bile last veleposestnika. Po vojni je veleposestniška zemlja postala družbena last, nekdanji najemniki pa gozdni delavci. Hiše so ponekod odkupili in so v zasebni lasti, druge pa so last gozdnih gospodarstev, ki jih tudi vzdržujejo. Volov in jarmov pa seveda ni več, saj so jih izpodrinili traktorji, vitle in buldožerji.

Visoko v Mislinjskem jarku, pod obronki Rogle, v zaselkih Komisa in Glažuta je bilo pred vojno in takoj po njej okoli 80 glav živine, predvsem volov. Danes so ti zaselki prazni, stalnega prebivalca ni nobenega, nekaj hiš se je spremenilo v vikende, druge pa so propadle.

Ko hodimo danes tod, vidimo, kako se gozd počasi razraščja po nekdanjih travnikih in njivicah. Zdi se, kot bi jih sesal vase, kot nekaj samo po sebi umevnega. Morda je to res njegova pravica, saj je bil pred nekaj stoletji tod gospodar res samo mogočen, takrat še nepremagljiv gozd. Nato je moral priznati premoč človeku. Odstopil mu je prostor, da se je naselil, si pridelal nekaj borne hrane zase in predvsem za svoje vole, ki so morali biti dovolj močni za težke, stoletja stare, pohorske smreke.

Vsi razumemo, da so takšni zakoni narave in naše skupnosti, pa nam vseeno ni lahko gledati robidovja in kopriv od nekdanj prijaznih hišnih duri in po vrtu, kjer vsako pomlad še zacvete skrevenčena jablana in češnja.

Tudi zato nam ni vseeno, ker vemo, da so bili ravno ti zaselki najvarnejše zavetišče partizanom. Veliko število prej omenjene živine je končalo v kotlih partizanskih kuhinj.

1. ZBIranJE GRADIVA:

42 učencev 6., 7. in 8. razredov

Najuspešnejši: Robnik Sonja, Križovnik Saša, Pačnik Jožica, Menčinger Vesna, Oder Damjan, Kokol Nataša, Šurbek Melita, Pogorevc Janko, Kanovnik Andreja, Rednak Tatjana, Rednak Erna, Čas Simona.

2. TEKST: mentor Koprivnikar Marija

3. RISBE: Kumprej Frenk

4. FOTOGRAFIJE: Tone Gašper, Oto Vončina, Marija Koprivnikar.

MIRKO LUTER
p. d. Gornji Dular
— Sele

Vsaka smrt je muhasta in nepreračunljiva. Lahko je huda, mučna, polna trpljenja in bolečin; blaga, hitra.

Taka nenadna smrt je v sredo, 6. julija 1988 nepričakovano zadela Mirko Lutera, očeta in gospodarja zgornje Dularjeve hiše.

Zgornji Dular, rajni Mirko, kakor smo ga po domače klicali, se je rodil 14. novembra 1934 leta. Pravzaprav je bil sele v svojih najlepših in najboljših letih, star komaj 54 let. Toda bolezen, ki je najbrž bila pravi vzrok njegove nenadne smrti, ga je že pred kakimi 10 leti obiskala in zaznamovala.

Mirko je bil vse svoje življenje pravi kmet. Živel je bolj skromno življenje. Nekaj časa ga je sicer mikalo delo pri električarjih, ko pa je to prebolel, se je povsem posvetil kmetiji in kmetovanju. Leta 1961 se je poročil. Vzel je Polansko Slavko iz Sel. V zakonu so se mu rodili štiri otroci: dve dekleti in dva fanta. Tudi ena vnukinja ga je že razveseljevala.

Kmetija in vsa njegova družina ga bodo prav gotovo močno pogrešali. Mirko je bil kmet kooperant. Razgledan človek je bil in marsikaj je vedel in se na marsikaj spoznal. Bil je kooperant bivše hotuljske, sedanje prevaljske kmetijske zadruge »Trata«. Oddajal je mleko in pitance. Na hiši in hlevu je zgradil nova ostrišja. Hlev je tudi moderniziral in preuredil za moderno proizvodnjo. Pri hiši je molžna naprava, traktor z najpotrebnejšimi priključki, avto in telefon. Tako kot že njegov oče, je bil tudi Mirko vse svoje življenje, zaradi lege svoje kmetije, tik ob občinski meji, bolj navezan na Kotlje in ravensko občino, kakor na Sele in slovenjegraško občino. V Kotlje je hodil tudi v šolo, trgovino in zadrugo. Tudi vse kredite in vsa sredstva, ki jih je potreboval, je najemal v hotuljski, oziroma v prevaljski kmetijski zadrugi.

Pogrešali ga bodo sosedi in prijatelji. Toda kmetija bo živela, bo ostala in se razvijala naprej. Saj ima vse pogoje za to. Ima mladega naslednika in gospodarja. To pa je v teh naših časih glavni pogoj za nadaljnjo življenje neke kmetije, neke domačije. Prepričani smo, da bo mladi naslednik zgradil za delo in pričel gospodariti tako, da bi bil oče prav gotovo vesel in zadovoljen, če bi čez nekaj let lahko prišel pogledat.

Zahvaljujemo se mu za sodelovanje s hotuljsko in prevaljsko kmetijsko zadrugo in za prijateljstvo in dobre medsebojne sosedske odnose.

Rok GORENŠEK

AVGUST JEROMEL

Na šentiljskem pokopališču v Mislinji so se številni prijatelji in znanci poslovili od Avgusta Jeromla iz Male Mislinje. Neozdravljiva bolezen mu je vse pre-

zgodaj spodrezala korenine življenja in je moral umreti v 55 letu starosti. Pokojni Avgust se je rodil v Šmiklavžu pri Slovenj Gradcu, s svojimi starši pa je preživel otroška leta na majhni kmetiji v Mali Mislinji. To kmetijo je pozneje od svojih staršev tudi prevzel. Leta 1957 se je zaposlil na mislinjski žagi, kjer je bil zaposlen vse do leta 1965, ko se je potem zaposlil v rudniku lignita v Titovem Velenju. Tega leta se je tudi poročil z Lekšunovo Urško. V zakonu pa sta se jima rodila dva sina Branko in Roman. Vsi, ki smo Gustija poznali, ga homo ohranili v lepem spominu.

F. Jurač

JOŽE KIMPERK

Hudo nas je pretresla vest o smrti Jožeta Kimperka. Vedeli smo, da je bolan, vendar nihče ni mislil, da je njegova bolezen tako huda.

Rodil se je leta 1923 v Novi cerkvi pri Vojniku, v številni delavski družini. Že kot šestletni deček je moral služiti za pastirja, kasneje za hlapca. Pogrešal je toplino staršev in brezskrbno mladost. Med vojno je odšel v partizane in dočakal

svobodo kot partizanski bolničar na Goričkem. Pot ga je po osvoboditvi zanesla pod obronke Pohorja. Kot gozdni delavec se je zaposlil pri GG Mislinja. Z ženo Amalijo se je preselil pod Uršljo goro. Tu sta oba trdo delala in obdelovala najeto zemljo. S težko prisluženimi prihranki sta kupila v Mislinjski Dobravi skromno hišico. Preuredila sta jo in dogradila. Rodili sta se jima dve hčerki in Jože je bil skrben oče. Svojo očetovsko skrb je v enaki meri poklanjal tudi nečakinja Sabini. Jože je bil skromen in dobrosrčen. Vsakomur je pomagal. K njemu smo se zatekli po pomoč in nasvete. Ponosni smo, da smo imeli takšnega soseda in prijatelja.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja.

Domačim in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

M. K.

KARLU ORTERJU V SLOVO

9. 7. 1988 smo se na šentiljskem pokopališču v velikem številu poslovili od Karla Orterja.

Na pragu pomladi, ko se vsa narava prebuja v novo življenje, je Karel pričel bolehati. Kljub prizadevnemu zdravljenju je težka bolezen nezadržano napredovala in mu izčrpala življenjske moči. Vest o njegovi smrti je žalostno odjeknila med sosedi, prijatelji, znanci in kolektivu žage Mislinja.

78 let mu je bilo usojeno živeti. Rodil se je v revni kmečki družini v Tolstem vrhu na Turjakovem, kjer je z bratom in sestro preživel težko mladost. Vse življenje je bil zvest domačemu kraju.

Sprva je služil kot konjar in gozdarski pomočnik, delal v kamnolomu v Ribnici in tovarni lepenke v Mislinji. Druga svetovna vojna mu ni prizanesla. Kot staro-

jugoslovanski vojak je tri leta preživel v vojnem ujetništvu. To so bili najtežji časi za ženo z otrokoma, brez vsakega dohodka in v negotovosti.

Takoj po osvoboditvi se je zaposlil na žagi Mislinja, kjer je delal vse do upokojitve v letu 1966 na delovnem mestu gaterista. S skupnimi močmi si je družina ustvarila tudi lasten dom. Karl tudi v pokoju ni miroval. Dokler je bil še pri močeh, je rad priskočil na pomoč znancem pri gradnji hiš in drugih opravilih.

Pri društvu upokojencev je bil vrsto let praporščak. Bil je vedrega značaja, v družbi z njim je bilo vedno zanimivo. Rad je prepeval v družbi, še posebno na srečanjih upokojenih sodelavcev.

Lani v maju sta z ženo Ivanko proslavila zlato poroko — 50 let skupnega življenja — v krogu sorodnikov in prijateljev. V največje veselje in darilo ob tem dogodku jima je bila prisotnost družine hčerke Marice, ki je po več letih prišla zopet domov iz Avstralije. Vsa voščila zbranim so zlatoporočencema veljala še za dolgo skupno življenje in naklonjeno zdravje. Žal, je to trajalo le kratek čas. Usoda življenja ima svoje načrte. Vsem, ki smo Karla poznali kot dobrega soseda, sodelavca in znanca bo ostal v lepem spominu.

V. P.

MARIJE PLEŠEJ NI VEČ

Kmetija, na kateri je Marija preživela vse svoje življenje, leži na lepem zelenem Pohorju. Rojena je bila 10. 8. 1940. Že v rani mladosti je spoznala, da delo višinskega kmeta ni lahko. Spoznala je pa tudi, da le s trdim delom prebrodiš mnoge težave v borbi za obstanek. Pred 27. leti je spoznala življenjskega sopotnika Andreja Plešēja. Zdaj je delo na kmetiji steklo nekoliko lažje, saj se dvoje pridnih rok pri kmetiji kar krepko pozna.

Zakonsko življenje njima je dodelilo štiri potomce. Spet ena skrb več, ob že tako trdem delu. Toda Marija je kot dobra mati zmogla tudi to. Leta so minevala, a garaško življenje hitro pokaže tudi svoje posledice. Marijino zdravje je začelo pešati.

Dolgo časa je to še uspešno prekrivala, potem pa je že prišlo vse tako daleč, da se prekri ni več dalo. Da se je celotna zadeva še poslabšala, pa tudi zdravljenje ni več pomagalo. Šele 48 let je napolnila, pa ji že ni bilo usojeno živeti med svojimi najdražjimi. Mnoga dela so ostala še nedokončana.

Na njeno zadnjo pot smo jo spremljali 17. 6. 1988 na starotrško pokopališče. Za njo bo v domačem krogu nastala velika praznina. Vsi, ki smo jo poznali, jo bomo še dolgo čuvali v lepem spominu. Naj ji bo lahka slovenska zemlja, ki jo je vso svoje življenje tako močno ljubila.

Vsem ožjim in daljnim sorodnikom pa izrekam iskreno sožalje.

FERDINAND BALANT

Na Gradišču nad Slovenj Gradcem je v 66. letu starosti umrl Ferdinand Balant, Rutnikov Nantek, kot so ga poznali in klicali domačini.

Rodil se je v Podgorju, kjer je pri svojih starših preživel mladost, leta 1928 pa se je s starši preselil na Mikolerjevo kmetijo na Tolsti vrh nad Mislinjo. Ko je dopolnil 20 let sta z bratom Jožetom odšla v rusko fronto, kjer je Ferdinand ostal vse do leta 1945, brat Jože pa je padel in se ni vrnil.

25. januarja 1948 se je poročil v Rutniško Milko. Na kmetiji sta si uredila toplo zakonsko ognjišče, na njej pa gospodarila 40 let. V zakonu se jima je rodilo pet otrok.

Vse skozi je bil bolj šibkega zdravja. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

F. Jurač

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža, očeta in dedka

Jožeta KIMPERKA

se vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, iskreno zahvaljujemo.

Hvala vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti, mu darovali cvetje. Zahvaljujemo se za poslovilne besede, pogrebni obred in za zapete žalostinke. Žena in hčerki z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža in očeta Mirka Lutra se žena Slavka z otroki lepo zahvaljuje vsem, ki so ob njegovi nenadni smrti kakorkoli pomagali. Zahvaljuje se g. župniku, govornikom in vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti.

POSLOVILI SMO SE OD KRASNIKOVE BICE

Življenje Krasnikove bice, rojene Justine Hartman, se je pričelo leta 1911, na strmi pohorski kmetiji Hribarsko. S trdim delom so si starši kupili Lešnikovo kmetijo v Golavabuki, kjer še danes gospodarja njen brat.

Leta 1936 se je Justina poročila na Krasnikovo kmetijo v Raduše. Navajena trdega dela, je z možem prestajala vse tegobe druge svetovne vojne in težak položaj kmeta v teh časih. Rodili so se ji štirje otroci, ki so ji bili v ponos in pomoč pri delu.

Usoda pa ji ni bila naklonjena. V letu 1955 jim je do tal pogorela hiša. S pomočjo sosedov, sorodnikov in prijateljev so želeli še pred zimo zgraditi novo streho nad glavo. Nesreča pa zopet ni počivala, štirinajst dni po požaru se je pri gradnji nove hiše smrtno ponesrečil njen mož Maks. Tako je Krasnikova mama ostala sama z odraščajočimi otroci. Ni se ustrašila ničesar. Zgradili so nov dom s pomočjo ljudi iz sosese. Kdo takrat ni poznal Kras-

nikove mame, saj je imela zelo rada ljudi, nikdar ni pozabila nikogar, ki ji je v največji stiski pomagal. Poleg tega ne moremo prezreti, da je bila botra štiridesetim otrokom. Hčere so se omožile, se zaposlile v mestu in si ustvarile družine. Najmlajši sin je ostal na kmetiji, pripeljal si je pridno ženo in takrat si je Krasnikova bica lahko vzela tudi čas za počitek.

Ko smo se rodili prvi vnuki, smo jo klicali bica. Od takrat jo vsi poznamo, ne samo vnuki, tudi nečaki, sosedje, znanci kot Krasnikovo bico. Kljub boljšim časom, ki so prihajali, je morala pretrpeti še en udarec, ko je v letu 1970 pogorelo Krasnikovo gospodarstvo. Sosedje, sorodniki in prijatelji so ponovno pomagali v nesreči in življenje je teklo dalje.

Je pa še nekaj, kar nas bo spominjalo na Krasnikovo bico: vezla je prelepe prte. Že kot mlada deklica se je naučila teh ročnih spretnosti, in pod njenimi prsti so nastajale prave umetnine. Delala je s srcem in dajala s srcem. Tako je vse vezene poklonila prijateljem, sorodnikom in znancem.

Od Krasnikove bice, Justine Paradiž smo se poslovili 9. junija 1988 v Starem trgu. Slovo je bilo boleče, omili pa ga prijeten spomin na preprosto žensko, mamo, bico, ki je živela težko življenje, vse do konca pa je ohranila že skoraj otroško dobroto in skromnost.

Jože

SPOMIN

Dne 28. avgusta je minilo leto dni žalovanja, odkar smo se poslovili od naše drage mame in stare mame

MARIJE ROTOVNIK

Maroltove mame iz Završ

Hvala vsem, ki se je spominjate in obiskujete njen grob ter prinašate cvetje in prižigate sveče.

Žalujoči otroci: Ivan, Slavko, Andrej, Viktor, Gelca in Pepca.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija in pradedija

Jožeta KOMPREJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje.

Iskrena hvala vsem, ki so nam karkoli pomagali v najtežjih trenutkih in ga obiskovali.

Hvala tudi lovski družini Pogorevc, govornikoma tov. Vidovšku in tov. Simetingerju za ganljivo izrečene besede ob odprtem grobu, pihalni godbi Rudnika Mežica, pevcem iz Črne za zapete žalostinke, posebno pa tudi g. župniku za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Marija, hčerki Dora, Micka in snaha Nežka z družinami ter ostalo sorodstvo.

Nekaj mesecev je že minilo, odkar za vedno si zapustil nas. Sedaj hodimo na tvojo gomilo in skeleče v prsih stiska nas.

Zaman oziramo se okrog sebe, da kje zagledali bi tvoj obraz, radi bi se ti zahvalili za vse, kar storil si za nas.

ZAHVALA

Dragemu možu, očetu in dedku
Francu DVORNIKU

Prisrčna hvala sosedoma Šulerjev in Španželovim za pomoč v najtežjih trenutkih, selskim pevcem za zapete žalostinke, gospodu župniku za opravljen obred in lepe poslovilne besede, kakor tudi govornikoma. Hvala vsem, ki ste mu darovali cvetje in karkoli pomagali in ga imeli radi. Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

ADOLFA ANŽELAKA

iz Podgorja

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje. Prav lepa hvala vsem sosedom, zlasti Feletovim, ki so nam kakorkoli pomagali ter govorniku za poslovilne besede pred odprtim grobom, pihalnemu orkestru Slovenj Gradec in g. župniku za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Ana, otroci Marjan in Joža z družinama ter Adi in Nada.

ZAHVALA

Vsem, ki so našega dragega moža, očeta in starega očeta

FERDINANDA BALANTA Rutnikovega očeta iz Gradišča

spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje se najlepše zahvaljujemo. Hvala govornikom Antonu Čoderlu, Hedi Anželak in Antonu Lakovšku za ganljivo izrečene besede slovesa ter g. dekanu Albertu Bohoviču za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Milka, otroci Mirko, Milka, Anica, Zofka in Jože z družinami.

SPOMIN

Leto dni je minilo odkar je nepričakovana usoda iztrgala iz naše sredine

ANGELO URŠNIK iz Šentjanža nad Dravčami

Teško je spoznanje, da je ni več. Povsod čutimo praznino. Hvala vsem, ki se je še spominjate in ji prinašate cvetje in prižigate sveče na njen, vse prerani, grob.

Žalujoči: hčerka Jožica, mama in vsi njeni.

ZAHVALA

Ob boleči in tragični izgubi našega sina in brata

Ivana KAJŽERJA, p. d. LUŽNIKOVEGA Anzija,

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam kakorkoli pomagali, darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala govorniku, pevcem in g. župniku za opravljen pogrebni obred.

Za nesebično pomoč vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: ata, mama, brat Vinko in ostalo sorodstvo

O, TI PACKA, TI!

Bilo je hroščevo leto. Vsaka 4 leta so se pojavili rjavi hrošči v mesecu maju, ko je poginjalo na drevju prvo listje in cvetje. Prileteli so na veje in vse to objedali. Bilo jih je toliko na vejah, da so se kar pripogibale. Seveda so delali škodo. Največ jih je bilo na vejah zjutraj. Mlada drevesa smo stresali, da so popadali na tla, prišle so kokoši, da so se jih do sita najedle. Pobirali smo jih v cajne in na vse mogoče načine uničevali. Posebno otroci smo radi zaslužili, ko smo jih nabirali v jerbaze in jih nesli na občino prodat. Tam so jih sesuli v kakšno greznico in zalili z vodo, samo da so jih uničili.

Rjavi hrošč je bil približno 1 cm širok in dva dolg. Imel je dvojna krila, zgoraj debelejša, spodaj pa tanjša in prozorna, malo glavo nad trupom in tipalnice. Živalca je bila pohlevna, zato so jih nekateri pobirali kar v žepu. Z vej so se nato hrošči preselili v zemljo, kjer so zaplodili ogrce, ki so v zemlji objedali krompir in druge rastline.

Te živalce so menda izumrle zaradi na-

prednega kmetovanja. Bilo je lepo sončno jutro. Po nočnem dežju so bile rahle jamice pod hlevskim kapom, ko je že voda otekala. Tako prijetno je bilo gledati rahlo prst v jamicah, ko se je vmes svetlikala mivka v soncu.

Imela sem nabrane hrošče, ki so lazili okrog mene. Nekateri so vzdignili krila in odleteli. Ja, kaj bi z njimi? Upregla bi jih kot živino. Nabrala sem travne bilke, naredila iz bilk jarem, pa še oje in zadaj voz. Upregla sem dva večja hrošča v jarem, vse skupaj je bilo treba uravnati. Seveda sta bila hrošča precej neugobjiva, vendar sta vlekla voz, pa ne dolgo, ker je bilo vse tako rahlo.

Mimo je prišla gospodinja iz druge vasi. Ko je opazila to moje prizadevnost, mi je rekla: »O, ti packa, ti!«. Moja zavzetost je izginila. Vse tisto veselje nad uspešno naprejo je v hipu zbledelo. Še sedaj se tega dogodka živo spominjam.

Rotovnik Marija

Ivan Vaukan: »Zdaj je moje delo zamenjal moj sin Ivan...«

»RAD PRIHAJAM NA TURISTIČEN TEDEN...«

Ivana Vaukana iz Prevalj smo srečali na turističnem tednu v Črni na Koroškem. Sam pravi, da rad prihaja na to prireditev, kajti tudi on je bil dolga leta zaposlen kot voznik tovornjaka na Lesni. Zdaj je že 13 let v pokojju.

»Veste, če tu in tam še pridem na to prireditev v Črno, vedno srečam svoje stare sodelavce, s katerimi smo si včasih delili dobro in slabo. Ko sem bil še voznik in sem prevažal hlode po slabih gozdnogospodarskih cestah, je kljub temu bilo lepo,« pravi Ivan in pritrjuje, da sedaj uživa zasluženi pokojj.

F. Jurač

Tu na tem mestu sta dečka zažigala osje gnezdo. Toda ogenj je vselej bolj nevaren kot ose. foto: F. Jurač

Ose skoraj zažgale gozd

Nekoliko čuden naslov smo dali temu sestavku. Mislimo, da je prav, da ga objavimo, saj bo marsikomu koristil tudi kot opozorilo. Ko sta hotela 12-letni deček in njegov mlajši brat zažgati osja gnezda, nista pomislila, da bi se ta »igrlica« lahko končala tragično. Ko sta s koščkom papirja zažgala osje gnezdo ob robu gozda, se je zaradi izredne suše ogenj hipoma potegnil v gozd in plamen je zajel krošnje smrek. Na srečo so ogenj opazili sosedje in so pričeli gasiti. Uspelo jim je, da so ogenj ukrotili in, da se ni razširil na gozd. Na pomoč so prihiteli tudi gasilci z gasilsko cisterno in tako ogenj popolnoma pogasili. In kje se je to zgodilo? V Paki nad Vitanjem.

F. Jurač

POPRAVKI

V prejšnji številki VIHARNIKA nam jo je nekajkrat zagodel tiskarski skrat. V članku **Skripanje v zdravstvu** avtorja Jureta Šumečnika na 3. strani je v tretjem stolpcu v drugi vrstici izpuščeno besedilo: zdravstvene skupnosti sprejeli samoupravni sporazum o uredničenju. Celotni stavek se glasi: Delavci, drugi delovni ljudje in občani, združeni v občinskih zdravstvenih skupnostih, so preko svojih delegatov v skupščini zdravstvene skupnosti sprejeli samoupravni sporazum o uredničenju zdravstvenega varstva in je objavljen v Ur. listu SR Slovenije št. 47, dne 18. 12. 1987.

Uredništvo

V članku **Zlati »da«** pri Postavku in Zgornjem Kunu avtorja Franca Jurača na 12. strani je v besedilu in pod fotografijama obeh parov priimek Kavnik. Pravilna imena sta: Ivana in Franc Kavnik p. d. Zgornji Kun iz Razborja in Jožefa in Jožef Kamnik, p. d. Postavk iz Podgorja.

Na zadnji, 16. strani so napake pri Iskracih. Pravilno se glasijo: Od vseh izumov je najboljši alkoholizem.

Ljubezen je lepa reč, če jo ljudje jemljejo kot sveto. Avtorjem prispevkov in bralcem VIHARNIKA se za napake opravičujemo.

NAJINE BREZE

Pojdiva tja,
tam rastejo breze,
one vedo za najino ljubezen.

Pojdiva v tišino
in mokra od dežja
živiva za trenutke.

Premagajva dneve samote,
misliva na življenje,
še je čas...

Če boš nekoč odšel,
če boš nekoč moral oditi,
ne pozabi najinih brez.
Samo, samo najine so
in tako čudovito lepe...

Suzana PRAPER

IZLET

Kaj meni pomeni izlet? Včasih ga nisem bila deležna, saj sem kot mati šestih otrok morala biti vedno doma.

Ko smo se invalidi iz Podgorja namenili na izlet, sem si seveda želela ogledati muzej v Mariboru. Naš predsednik Dolfe je izbral res lepo progo, tako so se nam uresničile želje. Res lep je tale mariborski muzej, a najlepša se mi je zdela soba, kjer so visele razne uniforme, a najlepša med vsemi je bila uniforma tovariša Tita.

Pot nas je peljala naprej proti Črnemu lesu, kjer nas je čakalo kosilo. Hlad, ki je vel tam okrog, je bil enkrat in ohladilo smo se od neizprosne vročine. Po kosilu smo krenili proti Negovi, kjer živi Ivan Kramberger. Ne vem, ali je bil še komu tako všeč njegov muzej kot meni, saj si videl reči, ki so jih uporabljali naši predniki. Takrat vidiš in spoznaš, kako smo napredovali. Res čudovit je bil za nas izletnik Ivan. Jezik ima za dva. Šofer Tine je bil prijazen in je vsakemu rad povedal, kaj se vozimo.

Na poti v Jeruzalem smo si mislili odpočiti, a kaj, ko je bilo tam srečanje muzikantov. Cesto so zaprli in naš šofer je komaj uredil, da smo prišli skozi. Tako je Jeruzalem ostal

Slikano na izletu invalidov pri Treh ribnikih

za nami. Čas nas je preganjal in smo se pono zvečer vračali skozi Vitanje proti domu.

Res lepo je bilo, a najlepše je vendar doma. Štefka Melanšek

DELO UNIVERZE ZA III. ŽIVLJENJSKO OBDOBJE V SLOVENJ GRADCU

Prvo leto je uspešno za nami

Večkrat smo slišali po vladu 202 o delu Univerze za III. življenjsko obdobje v drugih krajih, zlasti v Ljubljani. Prav prijetno pa smo bili presenečeni, ko je Center za socialno delo v Slovenj Gradcu v oktobru 1987 razobesil plakate z obvestilom, da se lahko tudi tu priglasimo v razne interesne skupine.

Največ prijav je bilo za rekreacijo, ročna dela in tečaj nemščine. V novembru 1987 smo imeli prve sestanke in smo takoj tudi pričeli z delom. Center je pod mentorstvom tov. Drage Pušnik imel izredno srečo pri izbiri voditeljev tečajev in smo skupno izbrali tudi najustreznejši način dela. Začetne bojazni

smo odpravili s sproščenimi pogovori in vse bolj težili k strokovnosti. Med seboj smo se vse bolj spoznavali in tudi na ulici radi pokramljali ter izgubljali občutek osamljenosti.

Pri ročnih delih (ob ponedeljkih od 17. do 18.30 h) smo pod vodstvom tov. Francke Gornjec pričele s kvačkanjem (nekateri kljub zrelem letom prvič v življenju). Ker je bilo zimsko obdobje, so bili zanimivi vzorci kap, klobukov in šalov. Nekateri so pletle volnena oblačila. Ob novem letu smo kvačkale voščilnice, ob 8. marcu so nastajale košarice in ovratniki, vse kot primerna darila. Nato so

prišli zahtevnejši vzorci prtičkov in raznih drugih ročnih del.

Vse, kar smo se naučile, smo želele prikazati tudi širši javnosti in smo od 23. do 25. 6. 88 organizirale razstavo ročnih del v klubskih prostorih Doma upokoencev. Čeravno nismo imele kakšne pompozne reklame in je bila prav tedaj razstava domače in umetne obrti, smo imele kar precej obiskovalcev, tudi moških, ki so se pretežno pohvalno izražali o izdelkih in nam želeli nadaljnjih uspehov, tudi pri aranžiranju. Seveda je to bila prva preizkušnja in upamo na še večje uspehe.

Zbrale smo tudi nekaj prostovoljnih prispevkov, s katerimi si bomo nabavile prejice in volno za izdelavo vzorcev. Letos nas je bilo pri ročnih delih poprečno 15, jeseni upamo prav zaradi začetnih uspehov še na večjo udeležbo.

Pri rekreaciji (ob torkih od 17. do 18. ure) nas je tov. Hilda Vavpot razgibavala in nam dajala napatke, kako naj tudi doma (že zjutraj v postelji) poskrbimo za boljše počutje in večjo gibljivost udov in hrbtenice. Nikoli pa ni pozabila opozoriti, da ne smemo pretiravati. Iz tedna v teden se je kazala večja sproščenost gibov. Z raznimi igrami pa smo se kljub letom včasih prav otroško razigrate. Tu nas je bilo največ vpisanih in poprečno 20 prisotnih.

Nemščina je bila v začetku za nekatere prav trd oreh, saj so se z njo prvič srečali, drugi pa so znali že kar dobro govoriti, vendar kar po domače, v dialektu in brez »der, die oder das«. No tisti, ki so res največ znali, so zaenkrat prenehali in se bodo vrnili, ko bomo ostali toliko napredovali, da bomo približno na enaki ravni. Prav sproščeno smo šli od vaje do vaje s knjigo »Nemački za svako-ga« po raznih interesnih področjih: v trgovini, na potovanju, obiski, v stanovanjih in na-

Naša nekdanja dolgoletna sodelavka Tončka Pajžler iz Tomaške vasi, je praznovala svoj 60. rojstni dan. Za jubilej so ji prišle čestitke tudi njene nekdanje sodelavke. Ob lepih čestitkah, katerim se pridružujemo tudi mi, pa smo za spomin napravili tale posnetek.

Foto: F. Jurač

PETINDVAJSET SKUPNIH LET

Letos je minilo petindvajset let, odkar sta si obljubila zvestobo Anica in Andrej Sekolovnik. Oba izhajata iz delovnih in skrbnih družin, ki so se prej prebijale skozi življenje po najemniških kmetijah.

Tudi sama sta nekaj let živela v podnajemniških stanovanjih, pred šestnajstimi leti pa se je njima posrečilo, da sta s prihranki kupila manjšo Kotnikovo kmetijo v Otiškem vrhu, kjer zavzeto in uspešno kmetujeta. Imata tri hčerke. Uspelo jima je zgraditi povsem nov dom, cesto in nabaviti nujne pripomočke.

Hčerki Dragica in Jožica si že oblikujeta svoji družini, Andreja pa še obiskuje osemletko. Obe hčerki z družinama in Andreja želijo mami in atu, da bi čila in zdrava dočkala zlato poroko in da bi se še naprej tako razumela.

L. M.

seljih itd., kar nam je vsekakor najzanimivejše za vsakdanjo rabo, saj smo blizu meje. Uspešno se je z nami trudila tov. Marta Capl. Ure so nam kar prehitro minile, domačih pismenih nalog nismo dobivali, ponavljali in vadili smo po svoji želji. Edino tu smo imeli 2 moška in 10 žensk. (Tečaj je bil v četrtkih od 17. do 18.30 ure.

V juniju smo zaključili prvo leto dela, v vsaki skupini smo imeli zadnjo uro posvečeno razgovoru o opravljenem delu in načrtih za prihodnje leto. Upamo, da bomo nadaljevali sredi oktobra ali v začetku novembra, saj je tudi za upokojujence čas dopustov ali poletnega poljskega dela.

Priredile smo skupni zaključek v klubskih prostorih Doma upokojujencev. Napekle smo sladkarij, pripravile nekaj sendvičev in narezkov, zraven je bilo kaj tekočega, največ brezalkoholnega. Čeprav nismo obiskovale kuharskega tečaja, se je tudi tu pokazala življenjska izkušnost gospodinj.

Nismo pripravile kakega programa, ta je nastajal sproti in sproščeno, v medsebojnem klepetu, pa tudi zaplesale smo med seboj ob zvokih domačega harmonikarja. Same smo bile presenečene, da smo se znale tako razživeti in razigrati, čeprav smo bile same »starejše« žene. Ravno na tem srečanju smo dosegli tudi dogovor z društvom in Zvezo društev upokojujencev (preko njunih predstavnikov, ki sta se nam priključila), da bomo v prihodnjem letu skupaj še bolj dejavni in skušali pritegniti še več starejših občank in občanov med nas, da bi skupno še bolj uspešno nadaljevali začeto pot.

Vsekakor pa se moramo za uspešno prvo leto dela zahvaliti Centru za socialno delo in mentorici, ki sta poskrbela za financiranje (plačilo voditeljic in uporabo prostorov).

Prošnje centra raznim delovnim organizacijam, kjer so bile upokojujence prej zaposlene, so ostale nerešene. Kako hitro so zbledele obljube ob upokojitvi: »Ne bomo vas pozabili!« Upamo, da bo jeseni boljši odziv. Vesele bi bili kakšnih denarnih prispevkov, pa tudi materialov, morda celo v obliki raznih uporabnih odpadkov, primernih za ročna dela, pomagal za rekreacijo in učbenikov za nemščino.

M. RONER

ZLATI JUBILEJ IVANA IN TEREZIJE PAČNIK

Letos sta praznovala častljivo zlato poroko tudi Sašnova starša, Ivan in Terezija Pačnik iz Sp. Razborja (pred 35 leti sta zlato poroko praznovala njegova starša).

Dolga je doba 50 let. Veliko stvari sta doživela v tem času: internacijo, Nemčijo, boleznimi smrti in še in še veliko križev in težav, pa tudi lepih trenutkov in nepozabnih spominov. Kaj je lepšega v življenju za starše kot, kot če se jim rodi zdrav otrok. In ta dva slavljenca sta doživela to radost kar 8 krat, vendar sta morala preboleti tudi kruto smrt 4 letne hčerke. Čas celi rane in omili boleč spomin.

Vedno pa sta gojila med seboj spoštovanje

in ljubezen. In tako sta v krogu svojih 7 otrok, 18 vnukov, 4 pravnukov (in med tem časom sta dobila še eno vnukinjo in pravnuk) praznovala svoj zlati jubilej sorazmerno zdrava in zadovoljna.

Očeta Ivana vse skozi spremlja pesem in harmonika.

Ivan in Terezija sta uspešno gospodarila 44 let. Pred tremi leti sta to posestvo izročila hčerki Mileni in zetu Francu. Vsi otroci se radi vračajo domov v toplo ognjišče, kjer oče Ivan rad potegne svoj meh in zapoje.

Želimo jima še veliko zdravih in srečnih let.

Mihaela LENART

Lanskoletni zmagovalec Andrej Obretan tokrat ni imel sreče. Pri kleščanju mu je ponagajala veriga. Foto: F. Jurač

Tudi pod to streho je bilo vsega dovolj, foto: F. Jurač

SPET SO ZMAGALI NAŠI

V okviru XXXIII. koroškega turističnega tedna v Črni na Koroškem je bilo tudi letos organizirano tekmovanje gozdarjev sekačev, ki so se pomerili, kdo je hitrejši pri delu z motorno žago. Ekipa Lesne je kot vsako leto zasedla prvo mesto, drugi so bili gozdarji GG Nazarje, tretje mesto pa so dosegli gozdarji iz GG Maribor.

Med posamezniki je bil tokrat najboljši Ivan Srebre iz TOZD Gozdarstva Črna, drugi je bil Ivan Solar iz GG Nazarje in tretji Jakob Kos iz TOZD Gozdarstvo Črna.

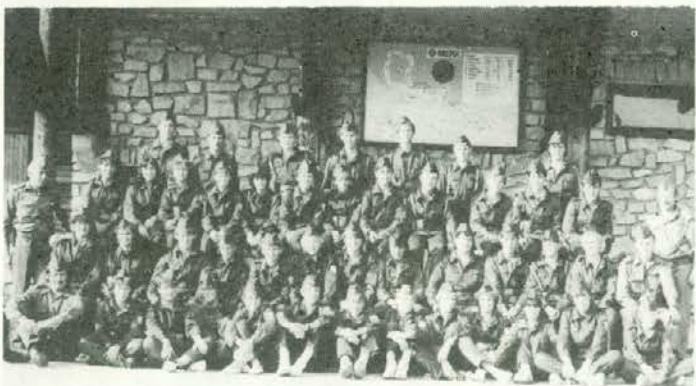
F. Jurač

Od leve proti desni: direktor TOZD Gozdarstvo Črna Leopold Mori, predsednik Turističnega društva Črna na Koroškem Franc Stakne in zmagovalec Ivan Srebre.

Harmonikarji KUD Gozdar Črna na Koroškem so med tekmovanjem igrali vesele »viže«, foto: F. Jurač

Na Pohorju so mladi spoznali osnove in cilje SLO in DS, Foto: F. Jurač

Mladi in stari Kajžer iz Mežice sta poskrbela za lačne z okusnimi domačimi specialitetami. Foto: F. Jurač